

29

WWW.UNILIB.RS

1

Поштарина плаћена у готову.

Број 1.

Београд, јануара 1926.

Година XI.

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЛИСТ ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

Уредник: Д. С. ПЕТКОВИЋ, адвокат.

Уређивачки одбор: Љубомир Стевановић, Др. Јаков Челебоновић, Др. Видан О. Благојевић. Стеван Јаношевић и Живко К. Живковић адвокати.

Бранич излази једанпут месечно у обиму од 2—3 табака. Цена му је у претплати: годишње за чланове Удружења 80, за нечланове 100 динара; поједини број за чланове Удружења 10, за нечланове 12 динара. — Поручбине прима: издавач књижара „Полет“

Београд. Скопљанска ул. 5. Тек. рачун бр. 52117 код Пошт. Штед. Београд и све књижаре. Уредништво налази се у Књегине Љубице ул. бр. 11 у Београду. — (Прештампаван градива из листа допуштене само са тачним означањем извора).

ИЗДАВАЧ: КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“, БЕОГРАД, СКОПЉАНСКА УЛ. БР. 5.

Садржај:

	Страна		Страна
Обим радње као услуж за правки квалитет трговца , од <i>Dr. Велизара Мишровића</i> , професора универзитета	1	<i>causa</i> нема засијарелости за повраћај и има се примјени § 902. грађ. зак., а нема места пдимени рокова засијарелости предвиђених ситуцијалним законима. (Одлука Државног Савѣта од 30. августа 1924. год. Бр. 8902) саопшћно Љуб. В. Стефановић , адвокат	20
О нашег Законодавству од <i>Dr. Јакова Челебоновића</i> , адвоката	3	Из нашег правосуђа	
Међународни Савез адвоката од <i>Љуб. В. Стефановића</i> , адвоката	5	Начелна одлука оште седнице Касацноног Суда бр. 10022 од 5. децембра 1925. год. о надлежности појединачног судије. Саопшћно Љ. В. С.	21
Како је могућа крађа и утаја од задругара у задрузи и како је треба кекити? од <i>Боре А. Милојевића</i> , судије	7	Једна корисна новина у раду Касацноног Суда, од <i>Dr. J. J.</i>	22
Право прекуза (Ius Protimiseos) од <i>Рад. М. Никодијевића</i> , судије	10	Састав одељења Државног Савѣта и подела рада по одељењима у 1926 год.	22
О рачунској нармници од <i>Сам. С. Де Маја</i> , адвокат. приправника	14	Састав одељења Касацноног Суда и подела рада по одељењима у 1926 год.	23
Судска и административна пракса		Белешке	
<i>Штешу учињену хајдучијом и разбојничштвом наклањује она ошћина у чијем се ашару налази место на коме јв дело учињено, без обзира које је врсте пуш или друж, ако је на пуш или друму учињено кривично дело. (Начелна одлука Касацноног Суда од 5. децембра 1925. год. Бр. 10359). Саопшћно Dr. J. J.</i>	18	Интимна вечера у част г.г. Министара и народних посланика од Љ. В. С.	23
<i>Код случајева државних дајбина плаћених sine</i>		Разно	
		Прослава жена адвоката од <i>Жив. К. Живковића</i> , адвоката	24

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

КЊИЖАРНИЦА А. Д.

„ПОЛЕТ“

Скопљанска 5 — БЕОГРАД — Тел. 30-09

Располаже богатим стовариштем књига и часописа, и то како на српско-хрватском и словеначком, тако и на осталим језицима

Све наруџбине извршу-
је брзо, тачно и под нај-
повољнијим условима!

На захтев шаље бесплатно каталоге најновијих домаћих и страних издања.

СТОВАРИШТЕ

ХАРТИЈЕ, КАНЦЕЛАРИСКОГ И
ШКОЛСКОГ ПРИБОРА

„ПАПИРУС“

НОВАКОВИЋ и ЖИВКОВИЋ

БЕОГРАД

Краља Милана 56. — Преко пута Двора

Тел. 20-63

„ПАПИРУС“

Телеграм:

НОВО!

У издању

НОВО!

КЊИЖАРНИЦЕ А. Д. „ПОЛЕТ“

изашла је из штампе

СУДСКА МЕДИЦИНА

од

Д-Р МИЛОВАНА М. МИЛОВАНОВИЋА

в. професора Универзитета у Београду

НОВО!

Књига има двадесет табака велике осмине и повезана је у цело платно

НОВО!

ЦЕНА ДИНАРА 150.—

КОД КЊИЖАРНИЦЕ А. Д.

„ПОЛЕТ“

може се добити:

АБДУКЦИОНА ТЕХНИКА

од

Д-Р МИЛОВАНА М. МИЛОВАНОВИЋА

в. професора Универзитета и шефа просектуре Држ. Болнице у Београду

ЦЕНА ДИНАРА 30.—

УНИВ. БИ
И. Бр. 2378

WWW.NILIB.RS

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС

ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

УРЕДНИЦИ:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ
АДВОКАТ

ЉУБОМИР. В. СТЕФАНОВИЋ
АДВОКАТ

Др. ДРАГУТИН ЈАНКОВИЋ
АДВОКАТ

1926.

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2 1/2 табака. Цена му је у претплати: годишње за чланове Удружења 80, за нечланове 100 динара; поједини број за чланове Удружења 10, за нечланове 12 дин. — Поручбине примају издавачка књижара „ПОЛЕТ“

Београд, Скопљанска ул. 5. (Тек. рачун бр. 52117 код Поштанске Штедионице Београд) и све књижаре. Уредништво се налази у ул. Краља Милана број 64, Београд. — Прештампавање гравива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

ИЗДАЊЕ ИЗДАВАЧКЕ КЊИЖАРЕ „ПОЛЕТ“

ШТАМПАРИЈА „ТУЦОВИЋ“, МАКЕНЗИЈЕВА 3. ТЕЛЕФОН 11 - 42.
БЕОГРАД.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

САРАДНИЦИ „БРАНИЧ”-А

У 1926. ГОДИНИ

- Алкалај Сима Д., адвокат
Андоновић Милорад, адвокат
Атанацковић Бора, адвокат
Благојевић Др. Видан О., адвокат
Благојевић Обрад Б., адвокат
Бранковић Добривоје Д., судија Првостепеног Суда
Данић Др. Данило, секретар Касационог Суда
Девичерски Жив. С., инспектор Министарства Финансија у пензији
Де Мајо Сам. С., адвокатски канд.
Живановић Др. Тома, професор Београдског Универзитета
Живковић Жив. К., адвокат
Јанковић Др. Драгутин П., адвокат, професор Београдског Универзитета
Јовановић Др. Драг. Б., професор Београдског Универзитета
Јовановић Др. Јан., начелник Министарства Правде
Јовановић Слободан, професор Београдског Универзитета
Јовичић Душан Ђ., судија Првостепеног Суда
Марковић Славко, адвокат
Милојковић Боривоје А., судија Првостепеног Суда
Митровић Др. Велизар, професор Београдског Универзитета
Никодијевић Рад. М., судија Првостепеног Суда
Пахоруков Никола Д., секретар Министарства Правде
Перић Живојин М., професор Београдског Универзитета
Петковић Добра С., адвокат
Поповић Бора Л., адвокат
Поповић Ненад, секретар Првостепеног Суда
Поповић Реља З., професор Београдског Универзитета
Солдатовић Драгић Н., судија Касационог Суда
Стефановић Данило В., начелник Министарства Финансија у пензији
Стефановић Љубомир В., адвокат
Стојановић Мих., исп. адвокат
Челебоновић Др. Јаков, адвокат
Чубински Др. Арсен, адвокат
Чулић Др. Риналдо, адвокат
Upran Junior.

САДРЖАЈ „БРАНИЧ“-А

У 1926. ГОДИНИ

Уводни чланци.

Страна

† Марко Ст. Ђуричић, министар правде и народни посланик, од *Urian-a Junior-a* - 117

Грађанско право.

Право прекупа (<i>Jus Protimiseos</i>) од <i>Рад. М. Никодијевића</i> - - - - -	10
Стицање заложног права одржајем, од <i>Др. Арсена М. Чубинског</i> - - - - -	32
Критичко тумачење § 482. Грађ. Зак. и чл. 59. Уредбе о убрзању рада, од <i>Др. Јакова Челебоновића</i> - - - - -	100
О праву задржања (<i>Jus retentionis</i>) од <i>Живојина М. Перића</i> - - - - -	153
Правни карактер новчаних улога код банака и штедионица, од <i>Добре С. Пејковића</i> - - - - -	160, 190
Лично право, од <i>Др. Јозефа Колера</i> , превео <i>Милорад Андоновић</i> - - - - -	180
О правној важности у иностранству склопљеног брака у коме је једна страна српски поданик православне вере, од <i>Славка Марковића</i> - - - - -	215

Грађански парнични и ванпарнични поступак.

О рачунској парници, од <i>Сам. С. Де Маја</i> - - - - -	14, 36
О одустанку од парнице, од <i>Боре А. Милојковића</i> - - - - -	72
Један случај негативног сукоба надлежности, од <i>Обрада Б. Благојевића</i> - - - - -	211

Трговачко право.

Обим радње као услов за правни квалитет трговца, од <i>Др. Велизара Мишровића</i> - - - - -	1
О чеку и његовом покрићу, од <i>Љубомира В. Стефановића</i> - - - - -	30, 69
Трговачке књиге као доказ, од <i>Боре А. Милојковића</i> - - - - -	99

Стечајни поступак.

Неколико питања из стецишног поступка, од <i>Симе Д. Алкалаја</i> - - - - -	34
Једна нејасност у § 28. Зак. о Стецишном Поступку, од <i>Др. Арсена М. Чубинског</i> - - - - -	125

Кривично право.

Како је могућа крађа и утаја од задругара у задрузи и како је треба ценити? од <i>Боре А. Милојковића</i> - - - - -	7
Појам туђе ствари, од <i>Др. Томе Живановића</i> - - - - -	24

Међународно право.

Савезна држава и њени односи према посебним деловима њеним, од <i>Мих. Стојановића</i> - - - - -	164, 194
<i>Naknada štete</i> и међународном судији, од <i>Dr. Milete Novakovića</i> - - - - -	209

Државно и уставно право.

Узајамно потписивање закона, од <i>Др. Драг. Б. Јовановића</i> - - - - -	119
О члану 79. Устава, од <i>Слободана Јовановића</i> - - - - -	189

Административно право и специјални закони.

Својина и право располагања робом по царинском закону, од <i>Данила В. Стефановића</i> - - - - -	162
<i>Protivrečnosti i greške u zakonu o taksama i njegovim pravilnicima</i> , од <i>Živ. St. Devečerskog</i> - - - - -	218

Наше законодавство.

О нашем законодавству, од <i>Др. Јакова Челебоновића</i> - - - - -	3
Аномалије у нашем егzekутивном законодавству, од <i>Др. Риналда Чулића</i> - - - - -	64

Неке одредбе закона о чиновницима од 31. јула 1923., од <i>Реље З. Појовића</i> - - -	97
Предлог закона о адвокатима у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца (са критичким погледом на израђени пројекат) - - - - -	102, 127, 173, 199, 220
Пројекат закона о општинама, од <i>Данила Ј. Данића</i> - - - - -	121
Једна колизија закона — поводом установе финансиско-правних заступника, — од <i>Љубомира В. Стефановића</i> - - - - -	124

Страно законодавство.

Међународно законодавство у области меничног и чековног права, од <i>Ник. Д. Тахорукова</i>	76
---	----

Адвокатура, правосуђе и правништво.

Међународни Савез Адвоката, од <i>Љубомира В. Стефановића</i> - - - - -	5
О адвокатској професији, од <i>Др. Јанићија Јовановића</i> - - - - -	67
Бранилац, од <i>Др. Виктора Пардеса</i> , (превео <i>Милорад Андоновић</i>) - - - - -	110
Правосуђе у опасности, од <i>Ulrián-a Junióra</i> - - - - -	123, 192, 213
Адвокатов живот, од <i>Анри Робера</i> (превео <i>Добр. Дим. Бранковић</i>) - - - - -	137
У прилог једнообразне досуде судских трошкова у кратком суђењу, од <i>Боре А. Милојковића</i>	163
Варшавски међународни конгрес за заштиту књижевне својине, од <i>Др. Видана О. Благојевића</i> - - - - -	171
Рад другог конгреса правника С. Х. С. у Љубљани, од <i>Ненада Појадића</i> - - - - -	181
Тарифа парничних трошкова у судским споровима за подручје Београдског Апелационог Суда - - - - -	197

Судска и административна пракса

Штету учињену хајдучијом и разбојинштвом накнађује она општина у чијем се атару налази место на коме је дело учињено, без обзира које је врсте пут или друм, ако је на путу или друму учињено кривично дело (Начелна одлуке Касационог Суда од 5. децембра 1925. год. Бр. 10389). — <i>Др. Јанићије Јовановић</i>	18
Код случајева државних дажбина плаћених sine causa нема застарелости за повраћај и има се применити § 902. грађ. зак., а нема места примени рокова застарелости предвиђених социјалним законима. (Одлука Државног Савета од 30. августа 1924. год. Бр. 8902). — <i>Љуб. В. Стефановић</i> , адвокат.	20
Мати може само своје женско дете заостало у задрузи наследити са правом које је оно имало у неподељеној задрузи, а мушко дете, кад је у задрузи, по законском реду ни у ком случају (начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда Бр. 223 од 28. јануара 1926.) — <i>Др. Јанићије Јовановић</i>	47
За разматрање решења иследних полицијских власти, којим се зауставља ислеђење какве кривице и једна од парничних страна упућује надлежном суду за претходну расправу појављеног спорног грађанског питања надлежан је дотичан првостепени суд а не административна власт (начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда Бр. 10913. од 16. децембра 1925. г. — <i>Др. Јанићије Јовановић</i>	51
За доношење решења по забранама које се траже на основу „поравнања“ закљученог по меницама надлежан је редован првостепени суд, а не трговачки (начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда Бр. 34. од 28. јануара 1926. год. — <i>Др. Јанићије Јовановић</i>	52
Један случај увреде и клевете по закону о штимпи. Примена начела in dubio pro mitius, пошто није утврђено које су новине пре дошле у додир са читаоцима, „Службене Новине“ са законом о штампи, или „Правда“ са инкриминисаним написом. — <i>Душан Ђ. Јовичић</i> , судија.	54
Меницу може домицилирати и њен правни притежатељ — <i>Драгић Н. Солдајовић</i> , касациони судија	78
Изводи трговачких књига, које се воде по законима наше Краљевине, допуштају се као доказно средство пред аустријским судовима под условима реципроцитета — <i>Др. Јанићије Јовановић</i> , први секретар Касационог Суда.	82
Део приновка, који се по § 517. грађ. зак. признаје детету изнад 15 година, њему се даје а не његовом оцу и по § 122. грађ. зак. задржава право сопствености и ако је по изласку из задруге његовог оца остало и даље у заједници са оцем. — <i>Д. Д. Бранковић</i> , судија.	83

- Инкриминисана исправа може се огласити за неважећу само у случају када би оптужени за дело из § 147. крив. зак. пресудом био и осуђен на основу констатације да је исправа лажно начињена. — *Доб. Д. Бранковић*, судија. 84
- Потраживање једне банке од друге од датог јој готовог новца за извршавање исплата и других послова сматра се као дуг од оставе а не од зајма. 84
- На тај дуг од оставе дужна банка мора плаћати поверилачкој банци интерес 84
- Парничар не губи право жалбе противу пресуде Апелационог Суда, којом је оснажена првостепена пресуда, и ако противу ње није изјавио незадовољство — *Добра С. Петковић*. 85
- Нема места замени новчане казне предвиђене у специјалном закону, казном затвора, кад та замена казне није изречно предвиђена у специјалном закону. — *Др. Јанићије Јовановић*. 89
- По грађанским споровима не може се истицати у жалби на Касациони Суд и питање о застарелости тражбине. — *Др. Јанићије Јовановић*. 89
- За постојање дела из § 111. каз. зак. није битни елемент неистинитост чињенице коју исправа садржи, само ако је она иначе неиспразно начињена у намери прибављања користи или оштећења. — *Др. Јанићије Јовановић*. 90
- Примене и тумачење разних закона:*
- а) поступак око утврђивања чиновничког положаја: 111
- б) распис Министра Правде: 112
- в) тумачење § 559. грађ. суд. пост. — *Бора А. Милојковић*, судија. 112
- Гарантно писмо као самостална а не јемачка обавеза. — *Бора Ајџанаџковић*, адвокат. 113
- Један типичан случај неизвршења судске одлуке. — *Др. Риналдо Чулић*, адвокат. 114
- Предузеће грађевина трговачки је посао између подузетника и наручиоца посла само онда, ако је овај наручио грађевину поради своје трговине а не за своју личну употребу. — *Добра С. Пејковић*, адвокат. 115
- Кривица се не може одлагати због грађанског спора. — *Драгић М. Солдајовић*, судија Касационог Суда. 144
- Кад отац, још за свога живота, да извесан део свога имања неким својим синовима, који изађу из очеве куће, а са осталим својим синовима и даће остане у својој кући, да ли са овим синовима који су остали у кући, а који немају свога личног имања, може отац образовати задругу, и да ли се сматра да је између оних синова, који су из очеве куће изашли, и њиховог оца, извршена деоба очевог имања, или се дат им део сматра као поклон. — *Др. Јанићије Јовановић*, секретар Касационог Суда. 144
- Инкриминисано уверење издато од стране приватних лица представља само сведоџбе незаклетих сведока. — *Доб. Д. Бранковић*, судија 148
- Рок за изјашњење незадовољном лицу код судије за неспорна дела за поништај тестаменталних и других наследника, судија за неспорна дела има слабију страну својим решењем да упути на парницу. Та страна има да парницу поведе у року од 2 месеца, који се има рачунати од дана извршности тога решења. Рок за застарелост подизања тужбе због поништаја тестаменталних и других наследника, судија за неспорна дела има да парницу поведе у року од 8 дана по саопштењу код неспорног судије о незадовољству са тестаментом има се ценити само с обзиром на чл. 92. а неспорних правила. — *Др. Јан. Јовановић* 184
- Када на меници није означено место плаћања, у коме се случају место акцептанта има узети за место плаћања, онда по § 46. грађ. суд. пост. тужитељу стоји на вољи који ће од надлежних судова изабрати да му спор пресуди. — *Др. Јан. Јовановић* 185
- Суд не може одбити повериоца од тражења забране по писмену поднетом у препису потврђеном код полициске власти зато што се из писмена не види да га је дужник својеручно написао, пошто по § 200. грађ. суд. пост. подносилац исправе није дужан да исту у оригиналу прилаже. — *Др. Јан. Јовановић* 186
- За разматрање аката кривица по делима из закона о шумама која подлеже суђењу порсте, надлежан је по чл. 37. уредбе о убрзању рада код судова Касациони, а не Апелациони Суд. — *Др. Јан. Јовановић* 186

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Код примене закона о јавним водама и њиховој употреби од 26. децембра 1878. г. и закона о регулисању употребе воде од 18. децембра 1905. г. у јужним крајевима Србије, судови су дужни да цене, где се односни случајеви појаве: да ли је по прописима турских закона једна парнична страна имала права користити употребу воде на туђој привредној земљи, њоме наводњавати своју земљу, па следствено и да цени: да ли та парнична страна није стекла сходно, чл. 47. зак. о водама право употребе воде пре ступања на снагу тога закона и исти одржала по закону о водама (§. 2. у. вези §. 10. грађ. закона). — *Др. Јан. Јовановић* 186

Новчани заводи који своје предратне менице не предаду ликвидационој банци не губе право на судска обезбеђења и наплату тих својих меничних потраживања од акцептаната, пошто њихове обавезе остају у снази и после ступања на снагу закона о ликвидацији ратног стања. (Начелна одлука Опште Седнице Бр. 8259. од 7. новембра 1926. г.) — *Др. Јан. Јовановић* 187

Суд треба увек решењем да расправља појављена питања о одбачају тужбе или о томе да се застане са расправом спора услед обелодањеног кривичног дела. Против таквих решења Првостепеног Суда има места жалби на Касациони Суд. (Начелна одлука опште седнице Касационог Суда од 13. октобра 1926. године Бр. 8638. Два одвојена мишљења по истом питању). — *Др. Јан. Јовановић* 201

Један интересантан случај губитка права наслеђа услед правне заблуде. — *Др. Јан. Јовановић* 204

Код спорова због испуњења и неиспуњења уговора о куповини и продаји приликом оцењивања тих уговора ни једна парнична страна у погледу спорне и папирне таксе не може негирати спорну вредност опарниченог непокретног имања, кад је та вредност означена у уговору и без икаквих ограничења и услова. Првостепени Суд нема права у погледу наплате спорне и папирне таксе приликом расправљања тих спорова да парничним странкама поставља питање о томе, да ли спорну вредност опарниченог имања признају или не, јер је то беспредметно с обзиром на то што је вредност већ назначена у уговору. Првостепени Суд нема права да наређује нову процену непокретног имања, кад је цена имању у купопродајном уговору тачно изражена. Спорна и папирна такса има се наплаћивати само према вредности непокретног имања у купопродајном уговору, законски сачињеном и потврђеном. — *Др. Јан. Јовановић* 224

Писац дописа објављеног у каквом листу под пуним потписом пишчевим, одговоран је за инкриминисане изразе без обзира на то што пред судом изјављује да у његовом оригиналном допису није било тих инкриминованих израза. — *Др. Јанићије Јовановић* 226

У радњи оптуженога што је из отворене собе, у којој је становао са приватним тужиоцем, удешеним кључем отворио му сандук и из истог извршио крађу разних ствари и новаца и са чивилука у истој соби узео два пара панталона тог приватнога тужиоца не стоје два дела, једно из т. 1. § 223, и друго из т. 10. § 222. крив. зак., већ је према приватном тужиоцу извршено једно дело из т. 1. § 223. крив. зак., које као веће апсорбује друго мање дело — *Доб. Д. Бранковић* 228

Из страног законодавства

Прописи о непродуктивним (залудним) добрима у Енглеској. — *Dr. J. J.* (55). Законски предлог у Аустрији за ограничење преласка судија у адвокате. — *Д. С. П.* (56).

Из нашег правосуђа

Начелна одлука опште седнице Касационог Суда бр. 10022. од 5. децембра 1925. год. о надлежности појединачног судије. — *Ј. В. С.* (21). Једна корисна новина у раду Касационог Суда. — *Dr. J. J.* (22).

Из судског живота и адвокатуре

О добром владању. — *Dr. A. Ч.* (56). Принудно осигурање адвоката. — *Д. С. П.* (57). Организација адвокатског реда у Енглеској и Сједињеним Америчким Државама. — *Ј. В. С.* (57). Једна Гамбетина одбрана. — *Д. Д. Б.* (58). Конгрес адвоката у

Француској и оснивање међународног савеза адвоката. — *Бора Л. Појовић*. (150),
Порекло и поступан развој адвокатури у старо доба. — *Љ. В. С.* (206). Храброст и досто-
јанственост приликом погубљења. — *Љ. В. С.* (230).

Оцене и прикази.

Перић Живојин М. О сукобу закона у међународном приватном праву. — *Д. С. П.* (59).
Alexandre Millerand. Choix de plaidoyers. — *Б. А.* (59). *Поповић Алекса*, Одлуке Главне
Контроле Краљевине С. Х. С. и Законодавство о Главној Контроли. (93). *Миловановић*
Др. Милован. Судска Медицина. (94). — *Љ. В. С.* Правилник о издавању и визирању
путних исправа за грађане Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. — *Жив. С. Деве-*
черски. (95). *Henri Robert. Les grands procès de l'histoire.* — *Д. Д. Бранковић.* (187). Адво-
катски Дневник. — *Љ. В. С.* (188). *Хафиз Бушајлић* Породично и наследно право
муслимана и поступак у том праву. (206). *Ковачевић Србислав М.* Судска пракса у
1925. год. — *Д. Д. Б.* (231).

Корисна саопштења.

Распис Министарства Правде од 22. IV. 1926. год. Бр. 27440 упућен свима судо-
вима у земљи. (96).

Ковчежић грубих грешака у судству.

Једна чудна пресуда. — *Б. А.* (207).

Мисли и афоризми,

Гизо. Љубомир Недић. (151), В. Иго. В. Иго. В. Иго. В. Иго. (206). Волтер.
Сен-Симон. В. Иго. — *Ulp. Junior.* (231).

Разно.

Прослава жена адвоката. — *Жив. К. Живковић.* (24). Судијска савесност. (95).
Кнута у судском поступку. — *Љ. В. С.* (116). Историјски спор противу маршала Фран-
цуске де Реа. — *Ulp. Jun.* (151). Порески куриозум. — *Д. С. П.* (207).

Белешке.

Састав одељења Државног Савета и подела рада по одељењима 1926. год. (22).
Састав одељења Касационог Суда и подела рада по одељењима у 1926. год. (23). Интимна
вечера у част г. г. министара и народних посланика. — *Љ. В. С.* (23). Нови пројекти
закона. — *Љ. В. С.* (59). Међународни конгрес адвоката. — *Љ. В. С.* (60). Претплат-
ницима и читаоцима „Бранич-а“. (60). Франц Клајн (96). Конгрес адвоката у Нанту.
— *Љ. В. С.* (96). Конгрес адвоката у Француској. — *Љ. В. С.* (116). Париска пред-
конференција делегата адвокатских удружења. — *Љ. В. С.* (116). Бриселски конгрес
адвоката. — *Љ. В. С.* (116). Несхватање дужности. — *Љ. В. С.* (116). Адвокатима и
судијама. — *Љ. В. С.* (151). Судски закони. — *Љ. В. С.* (152). Пок. Марко Ђуричић,
добротвор Адвокатског Удружења. — *Љ. В. С.* (152). Конференција делегата адвокатских
комора и удружења — *Љ. В. С.* (152). Корак Адвокатског Удружења. — *Љ. В. С.* (152).
Разрез порезе. — *Љ. В. С.* (152). Представници адвокатских комора у Београду. —
Љ. В. С. (188). Савез Адвоката. — *Љ. В. С.* (188). Годишња скупштина адвоката. —
Љ. В. С. (208). Позив париских адвоката. — *Љ. В. С.* (208). Ступање нашег Удружења
у Бриселску Међународну Комисију — *Љ. В. С.* (208). Претплатницима — *Љ. В. С.* (208).
Нова Управа Адвокатског Удружења. — *Љ. В. С.* (231). Једно заслужено признање. —
Љ. В. С. (231). Распоред судија по одељењима у Касационом Суду за 1927. годину. —
Љ. В. С. (232). Распоред судија по одељењима у Апелационом Суду. — *Љ. В. С.* (232).
Јавним правозаступницима из целе земље. — *Љ. В. С.* (232).

ОБИМ РАДЊЕ КАО УСЛОВ ЗА ПРАВНИ КВАЛИТЕТ ТРГОВЦА

ДР. ВЕЛИЗАР МИТРОВИЋ

ПРОФЕСОР УНИВЕРЗИТЕТА.

И ако постоји одвојено обрађено Трговачко право и у нашем и у страним законодавству, где га има модифицираног, ипак трговци не представљају никакав привилегисани ред ни у праву, па ни у друштву. То долази отуда, што Трговачко право није само скуп овлашћења већ у исто време и скуп изузетних дужности. Најлетимичнији поглед на Трговачко позитивно право ма које земље одаје низ извесних заштита интереса трговачких, које додуше не сретамо у грађанском праву, али исто тако, загледајући ова изузетна права трговачева, утврдићемо, да свако од њих садржи у себи и извесне дужности које не постоје за нетрговце. Колико су дакле те норме трговачког права повлашћења, толико су и терет за трговца.

Због тога, и ако данас трговање почива на начелу слободе рада за све поданике једне државе, ипак се у позитивном трговачком праву поставља као услов за квалитет трговца: обим (величана) трговачеве радње. Овим се условом дакле жели ближе одређивање: ко је трговац, те да му се могу доделити изузетна права, али, у исто време, да му се могу поставити и захтеви изузетних дужности, које собом значе отежавање правне ситуације трговачеве.

Овај услов т. ј. *задовољавајући обим трговачеве радње*, у разним земљама различито је обележаван. Па ипак сва та обележавања могу се свести на два начина т. ј. на непосредни и посредни. Непосредно обележавање је онда, када се законом одреди сама величина у радњу уложеног капитала, који се у том случају сматра као меродаван за признање трговачког квалитета дотичне радње, па и лица, које ту радњу води. Овај начин на први мах изгледа врло по-

годан па ипак он је врло незгодан. Пре свега једна висина у радњу уложеног капитала не може бити довољна за све врсте трговачких послова; а има их и таквих, које се и без капитала врше (посреднички послови). Чак и за једну и исту врсту радње, један шаблонски одређени капитал у посао уложен, нема у свим временима исти значај због промене куповне снаге новца. Најзад овом непосредном начину мора се замерити, да он за трећа лица носи у себи извесну скривеност; међутим ово питање, да ли је ко трговац или није, не тиче се само дотичног трговца него и других лица, која са њим долазе у пословну везу и које интересује то питање: да ли је саговорач трговац или није. Због свега овога овај начин непосредног обележавања капитала, као меродавног за обим радње, избегавају законодавци. Тако на пример он је постојао у срп. позитивном праву, на име у §-у 71. Еснафске уредбе од 1847. год., где се за квалитет трговца у праву тражило: да му је капитал у радњу уложени већи од 1000 гроша чаршијских. Очигледно неподобан, овај непосредни начин обележавања величине капитала у радњу унесеног уклоњен је законом о радњама од 1910. год.

Много је бољи и срећнији посредан начин обележавања задовољавајућег обима радње као услова за квалитет трговца у праву. Ту се трговачко — правни положај једног лице декларира спољним знацима. Сами такви спољни знаци могу бити различити. Тако по српском закону о радњама (чл. 4. став I. и IV.) да би једно лице било признато за трговца потребно је, да поред осталих општих услова, има једног или више ученика или помоћника изван чланова своје породице, који му у радњи помажу, --

извођење à contrario из пом. члана 4.) Овде је као што се из овога види, обим трговачке радње обележен држањем ученика или помоћника, и где њих у радњи има, дотични привредник сматраће се трговцем.

По аустриском трговачком праву (Einführungsgesetz § 7.) и босанском трговачком закону (§ 6.) за питање: ко је трговац с обзиром на обим радње, меродавна је законом предвиђена висина непосредне порезе коју дотични привредник плаћа, узевши у обзир и величину места где се радња води.

Међутим Хрватски Трговачки закон (у § 5-ом) вели: „установе овога закона, тичуће се трговачких тврдки (т. ј. фирама), књига и прокуре, не управљају се у опће на пиљаре и кућаре (т. ј. торбаре); на стари-наре, крчмаре, обичне возаре, бродаре и ине обртнике (т. ј. занатлије) пак само у толико, у колико им радња надилази обрта на мало. „Колики је „обрт на мало“ и шта се под тим речима има разумети наредба Министра за трговину бр. 68414 од 1908. г. објаснила је речима: „Када надилази радња грранице малог обрта, установљује суд.“

У Немачкој ма да је у њој усвојен систем субјективних трговачких послова — ипак и ту није занемарен обим радње, као услов за квалитет трговца у праву. Немачки је законодавац поделио трговце у две групе: у тако зване *Kann-Kaufleute*, т. ј. привреднике, који уписом у трговачки регистар могу постати трговцима ако им привредно предузеће (искључујући шумарско и пољопривредно) прелази обим налог привређивања, што се посебним законима за поједине покрајине, има изближе одредити; другу групу трговаца по немачком законодавству чине тако звани *Muss-Kaufleute*, од којих, једни су трговци чим се баве извесним у закону набројаним пословима (обрада и прерада туђе робе и штампање) али ипак ако предузеће прелази границе заната. Најзад овде долази они привредници, који се *ex lege* сматрају трговцима, дакле без обзира на обим радње, чим се у облику занимања баве пословима у закону таксативно набројаним. За ове последње немачки законодавац прави изузеће од правила, да се тражи обим радње као услов, зато, што је хтео да лица, која се стално занимају набројаним пословима, еминентно трговачким, стави у права

и обавезе трговаца већ само зато, што се тим пословима баве. Оваква лица дужна су увести се у трговачки регистар.

По швајцарском *Bundesgesetz über das Obligationenrecht (§ 877.)*: ко је дужан уписати се у трговачки регистар, дужан је и пословне књиге водити.

Као што се из ових навода разних законодавстава види, одговор на питање ко је трговац, зависан је поред осталог и од одговора на предходно питање: колики је обим радње дотичног привредника. Само сад настаје питање: који је од ових напред наведених начина најпогоднији. Да би се на ово одговорило морамо подсетити на горе поменуте захтеве при обележавању обима радње. Наиме, начин обележавања овог обима треба да буде такав да правни квалитет једног лица као трговца буде унапред и несумњиво јасан не само дотичном лицу већ и свима другим лицима, које са њим у пословну везу долазе. Полазећи од овог циља може се рећи да Хрватски Тргов. Закон не задовољава горњи захтев. репуштање судијама да они оцене довољност обима радње, даје маха неједнакостима у оцењивању, пошто ће сваки суд према своме нахођењу ово оценити. Ни аустријски одн. Босански Трговачки Закон не испуњава горе истакнуто очекивање. Оцена обима радње према висини непосредног пореза, који дотични трговац плаћа, носи у себи све напред наведене незгоде непосредног условљавања једне одређене количине уложеног капитала у радњу.

Напротив начин обележавања обима радње као услова за квалитет трговца по српском праву много боље задовољава показану потребу. Јер држање помоћника одн. ученика јесте спољни факт, који је јасан и дотичном привреднику а и свима осталим интересованим лицима. Несумњиво је пак, да је немачки и швајцарски начин обележавања трговца путем обавезног увођења у трговачки регистар (који у нас не постоји) најповољнији. Јер наредба: ко се мора уписати у овај трговачки регистар (по швајцарском) односно ко мора а ко може, ако хоће, овај упис извршити (по немачком праву) јасна је дотичном лицу. Сва пак друга интересована лица могу се из јавне књиге трговачког регистра а гдекада већ и из саме врсте трг. посла уверити да ли имају пред собом трговца.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У НАШЕМ ЗАКОНОДАВСТВУ

ДР. ЈАКОВ ЧЕЛЕБОНОВИЋ

АДВОКАТ

Законодавство је право стварања закона, као и радња којом се стварају закони.

Закон је скуп правних норма донесен од законодавног тела, санкционисан и обнародован, а којим се уређују успољни односи.

Закон је у модерним државама највиша сила и доноси се од за то овлашћених тела путем прописаним земаљским уставом.

Први закони у старо време су донесени народном вољом, путем гласања. Народни мудраци скупљали су народне обичаје и постојећу праксу, стављали их написмено, па овоме додавали су нове прописе и тако су састављали законске пројекте. Носиоци државне власти са народним мудрацима објављивали су ове законске пројекте, и народ је исте махом на зборовима (у Риму гласањем по сталежима) примао или одбијао. По том је објављен резултат зборске одлуке или гласања као и давање изгласаном пројекту законске обавезне силе. Дакле прве је законе доносио сам народ непосредно. Овим су путем закони донесени готово код свију народа у првом облику свог државног живота.

Потом увођењем апсолутистичке владавине у средњем веку носиоци државне власти узимали су све више и више законодавну власт у своје руке. Владалац је преко својих плаћених стручних чиновника састављао законе и исте је своме народу октроисао. У место објаве законског пројекта народу ради гласања, владалац је готове законе објављивао народу ради упознавања са истим, са наредбом, да се народ има истима покоравати.

Данас се је у културним државама пришло са малом разликом првом старом начину издавања закона. Како је данас у културним државама усвојен демократски систем владавине, а демократизам је где народ сам собом влада, то народ сам доноси себи законе.

Држава врши свој задатак трима функцијама: законодавством, судством и извршном влашћу. Законодавна је власт дакле једна од трију највиших сила у држави. Народ може собом владати и ове три државне функције вршити непосредно или преко својих представника.

Непосредно је, кад народ сам врши ове три највише државне функције и сам са истима управља готово непосредно. Пример

нам је за ово Швајцарска, где су законодавна, судска и извршна власт у рукама народа. У Швајцарској народ непосредним гласањем, то јест гласањем за или против изнесеног пројекта прима (доноси) или одбија законе. Ту народ има и право иницијативе предлагањем нових или делимичних измена постојећих закона. Судску власт народ држи тиме, што за судове бира сваке треће или шесте године судије. А извршну власт врши преко својих представника. Ту су чланови владе извршиоци воље народног представништва, које њих поставља сваке године новим избором; а може их сменити у свако доба.

Али је овај систем непосредне владавине, који се иначе даје замислити само у једној малој државици, врло тром и непогодан за државни живот. Тром је, што се народ тешко придобија за нове ма и неопходне потребне установе. Државни живот тражи многе одлуке и измене хитно, а овим се путем не могу исте брзо остварити. Сем тога за овај систем потребан је високи степен народне културе и интересовање, да народ зна и разуме све државне потребе и у појединостима; а тога још данас нема у за ово потребној мери ни у малој Швајцарској, где на пример закон о дипломатским представницима ни дан данас још није изгласан, јер није популаран. Швајцарска се за све ове органе довија путем финансиских и буџетских закона.¹

Други је систем владавине посредни или представнички. Ту народ, где такође има највећу моћ, влада преко својих представника. Ту се најбоље даје извести Монтескијева подела трију власти. Извршна је власт у рукама монарха или председника са одговорном владом, судска је власт у рукама независних судија, а законодавна са контролом над органима извршне власти у рукама народног представништва.²

Задржаћемо зе код законодавне силе.

Намера нам је да изнесено једну погрешку при доношењу закона и једну ману због спорог доношења закона. Погрешка је што се пре доношења закона не пита онај,

¹) Опште Државно Право проф. Флајнера из Цириха.

²) Мора се признати, да се ова подела трију власти и независност једне од других не даје извести до краја, већ оне узајамно између себе попуштају; али ипак у корист народног суверенитета.

на кога има да се исти примени (*oratio*); а мана је, што народна скупштина као законодавно тело због проширеног делокруга своје делатности и дубоког учешћа у делокругу извршне силе државе нема више довољно времена за доношење закона тако, да је сада законодавно тело због нагомиланости разних функција постало донекле сметња за доношење закона.

а) Учешће народно при доношењу закона.

Законски се пројекти састављају у ресорном министарству преко малог броја чиновника или једне стручне комисије од дотичног министарства изабраних лица. Пројекти се држе у тајности, износе се пред народну скупштину, изгласају се; а народ се упознаје са њима тек онда, кад се имају исти над њим применити и кад се не могу више мењати.

Неоспорно је, да је од средњовековног законодавног система остао најкориснији део, да стручни и спремни чиновници уз припомоћ стручно учених људи састављају законске пројекте и данас под модерним законодавним системом; али је тако исто неоспорно, да више очи више виде, и да предходно упознавање ширих кругова из народа, а нарочито оних, код којих ће се дотични закон применити, са законским пројектом даје могућност за веће савршенство закона и за обезбеђење њихове благотворне примене.

Најпосле и само законодавно тело, ма да делује као суверен законодавне власти, ипак оно врши ову власт као представник народа, јер у ствари ово право припада народу. Народна представништво ову власт врши у име народа; с тога је потребно да народно представништво ову функцију врши у договору са народом. Истина, да народни представници нису труба, кроз коју народ изражава своју вољу, нити су они пуномоћници да изврше само налог народни, већ они имају по свом убеђењу и својој мудрости, да заступају народну вољу и да раде у корист државе и народа; али народни представници треба да воде стално рачун о народној вољи сазнањем исте било путем конференција, зборових и партиских састака, било путем јавних и стручних гласила.

Народно представништво доноси основни земаљски закон, законе јавног и приватног права и измене постојећих закона.

Ма да се радом народних посланика у парламенту при стварању закона сматра да народ узима у томе учешћа преко својих

представника, ипак је потребно, да се народ још и непосредно пита макар и консултативно, а то се може врло лако постићи упознавањем народа са изнесеним законским пројектима. Надлежни министар пре спровођења сваког законског пројекта треба да исти у целисти или у главним потезима објави преко дневних или стручних листова и да га достави постојећим корпорацијама оних грана и струка, којих се дотични закон највише тиче, а са напоменом да би му исте могле послати у означеном року своје примедбе. Дотично министарство може узети у оцену пристигле мримедбе и учинити у пројекту измене ако их усвоји; у противном послало би ове примедбе уз законске пројекте као материјал Народној Скупштини на преглед.

Законодавни Одбор Народне Скупштине приликом претреса изнетог му законског пројекта имао би се прво уверити, да ли је овај пројекат објављен и разаслат стручним корпорацијама. Ако буду стигле одбору какве примедбе, да исте узме у оцену.

На овај начин народ узима учешће при стварању закона преко својих представника и утиче при грађењу закона непосредно дозвољеним путем у законодавном телу. Тиме би се поправила ова погрешка у законодавству, због доношења закона без довољног учешћа народа.

б) Споро доношење закона.

Ресорна министарства према потребама државног и народног живота, у колико се тиче њихове струке, редовно спремају законске пројекте и спроводе их Народној Скупштини да их озакони. Сваке скупштинске сесије нагомилалају се на скупштинским столовима читава брда законских пројеката; али због политичких борби, због учешћа народног представништва у раду извршне власти и због проширеног делокруга рада народне скупштине законски пројекти не могу се узети одмах у претрес и по њима израђивати и доносити законе без прекида, већ народна скупштина као законодавно тело све остале функције обавља све више и више, а потребне законе доноси све мање и мање; те је тако према своме делокругу рада законодавно тело готово сметња за доношење закона. Колико се ово већ и у самој скупштини осећа, види се и по томе, што се закони, које би требало донети редовним путем, припоје кратким путем уз буџет, што не би смело бити.

У народној скупштини према данашњем

делокругу рада физичка је немогућност, да се сви послови отаљавају а најмање благовремено; стога се има изменити данашњи систем рада. Систем рада у народној скупштини има се мењати у том смислу, да пленум делегира извесне своје функције својим одборима. У место да народна скупштина отаљава све послове у пленуму, то

јест у једној седници, она мора извесне послове отаљавати у три или више седница, а само извесне важне послове да ради и решава у пленуму. На овај начин скупштина ће за исто време одржавати у место једне, три или више седница и посвршавати за исто време три или више послова.

МЕЂУНАРОДНИ САВЕЗ АДВОКАТА

ЉУБ. В. СТЕФАНОВИЋ

АДВОКАТ.

(Свршетак).

Члан 5. посвећен је одредбама које се односе на Савет Савеза.

Савет сачињавају два изасланика сваке земље, која је у Савезу. (§ 1.) Он се сазива саобразно чл. 7, или на захтев трећине својих чланова (§ 2.).

У међувремену између појединих конгреса, он одлучује доношењем одлука према приликама; представља Савез; говори у његово име и, у опште, упућује сав свој рад и акцију саобразно одлукама и смислу директива конгреса. (§ 3.). У случају изостанка и болести, делегати разних народности могу бити представљени заменицима, које одређују и бирају националне организације (§ 4.).

Члан 6. односи се на организацију Управе.

Управу састављају један председник и потпредседници, чији се број мења, главни секретар, главни благајник и помоћник благајника (§ 1.). Чланови Управе бирају се за једну годину. Њих бира Савет између својих чланова. Они се могу понова бирати. (§ 2.)

Конгрес може на предлог Савета дати почасне титуле бив. председницима и потпредседницима. Ту титулу могу тим путем добити и угледни адвокати, који нису имали никакву функцију у Савезу, па и адвокати чланови оних националних организација, које нису приступиле Савезу. (§ 3.) Свако национално представништво (организација) може изабрати и толико помоћних делегата, колико сматра за потребно. Ти помоћни делегати могу у дискусијама и одборима замењивати сталне делегате или их помагати. У првом случају они имају решавајући глас, и ако не припадају Управи, а у другом, они имају само консултативан глас. (§ 4.) Управа се састаје по одлуци председника а на позив главног секретара; она припрема и извршује

одлуке Савета и доноси одмах сва потребна решења под условом, да о томе извести Савет и поднесе реферат. (§ 5.)

Председник председава Управи, Савету и Конгресу. У његовом одсуству и у случају његове болести или оставке, замењује га потпредседник, који је при избору добио највећи број гласова. Ако су два потпредседника добили исти број гласова, одлучује азбучни ред. (§ 6.)

Члан 7. односи се на главни секретаријат.

Конгрес именује главног секретара и два помоћна секретара, којима Управа може придодати дописне секретаре, нарочито одређене за одржавање односа са страним представништвима-националним организацијама. Ти дописни секретари не морају бити изасланици (делегати) Савеза. (§ 1.) Секретари и благајници који врше функције у Савезу, не броје се у утврђене бројеве делегата за сваки народ. (§ 2.) Главни секретар и његови помоћници, овлашћени од председника, позивају Управу, Савет и Савез. Они састављају и премапотписују записнике састанака Управе, Савета и Конгреса. Они руководе административним пословима, прибирају и чувају архиву. (§ 3.)

Члан 8. односи се на Конгрес.

Конгрес образују изасланици националних организација. Свака национална група (организација) биће представљена са пет делегата, који ће моћи бирати експерте, колико за сходно нађу. Свака земља располаже са пет гласова без обзира на број својих представника. Експерти ће бити саслушавани само консултативно. (§ 1.)

Конгреси су годишњи. (§ 2.) Они се одржавају у оном месту, за које одлучи претходни конгрес.* (§ 2.)

* Место у коме ће се одржати први конгрес ове године у Француској одредиће се и објавиће се накнадно.

Конгреси одобравају рад Управе, обележавају будућу оријентацију радова и целокупну акцију Савеза. На предлог Савета они утврђују годишњи програм, изгласавају предлоге који су им поднети; одобравају рачуне; примају буџет и доносе измене статута. (§ 3.)

Сваки конгрес одређује место и време одржања идућег конгреса, о чему Савет извештава националне организације бар на три месеца раније. Сви предлози који се подносе Конгресу морају бити пропраћени побудама и достављени најмање два месеца пре састанка конгреса. Савет је дужан разаслати их одмах свима националним организацијама, које су у Савезу. Сваки делегат има право на подношење предлога који се морају узети у проучавање и решавање у Савету. У сваком таквом случају, Савет се мора хитно сазвати, ако се на то сагласе три четвртине чланова. (§ 4.)

Члан 9. односи се на изасланике посматраче.

Управа Савеза може позвати редовне адвокатске организације оних земаља, које нису заступљене у Савезу, да одреде и упуте на Конгрес изасланике посматраче, чији број не може бити већи од четири за сваку земљу.

Члан 10 говори о примањима, оставкама и брисањима из списка Савеза.

Молбе за пријем у Савез упућују се главном секретаријату најмање три месеца пре годишњег конгреса. (§ 1.) Њих проучава Управа, која саставља писмени извештај по претходно извршеној анкети, ако она буде потребна, и тај извештај подноси Конгресу (§ 2.)

Исто тако и оставке се уважавају, ако се поднесу главном секретаријату бар три месеца пре састанка Конгреса (§ 3.)

Брисање одлучује Конгрес на предлог Савета. Конгрес није дужан да мотивише своју одлуку, али национална организација, која је овако у питању, може бити позвана да поднесе објашњења Савету и може се бранити пред Конгресом (§ 4.)

Члан 11. односи се на гласања

Претресања у Савету и у Управи и одлучивања врше се већином гласова. У случају равне поделе гласова одлучује глас председника. Може се гласати и путем дописивања. (§ 1.) Сва одлучивања доносе се већином гласова, али за пријем у Савез, брисање из Савеза, измене статута и растурање Савеза потребно је да за то гласају две трећине чланова. (§ 2.)

Члан 12. говори о језицима.

Службени језици Савеза јесу они који су усвојени за службене језике Друштва Народа.

Члан 13 односи се на средства.

Општи издатци секретаријата Савеза подмирују се улозима националних организација у сразмери, коју за себе одређује Светска Пошт. Унија, сем у изузетним случајевима, код којих одлучује Савет Савеза.

Члан 14. односи се на измену статута.

Свака измена статута може се поднети Конгресу само на предлог Савета или на тражење пет националних организација (§ 1.)

Предлози за измену ставиће се на дневни ред Конгреса ако су поднети три месеца пре Конгреса. (§ 2.)

Члан 15 односи се на распуштање Савеза.

Конгреси су позвани да се изјасне о предлогу о распуштању Савеза, али се условљава да се тај позив изврши бар три месеца унапред. Конгрес ће моћи решавати по таквом предлогу само ако на њему буду заступљене три четвртине чланова свих националних организација, које су у Савезу.

Члан 16. говори о преводу статута

Свако национално представништво (организација) обвезује се да под својом одговорношћу преведе статуте Савеза на језик своје земље и да један примерак тог превода достави главном Секретаријату Савеза.

*

Добротом и љубазношћу гг. J. Appleton-a, председника Савеза адвоката у Француској, A. Rodanet-a, потпредседника и L. Sarran-a, главног секретара, у стању смо објавити пројекат Међународног Савеза Адвоката и ако је он још у претресању и хитној изради.

Интересовање за ово веома важно питање које тангира правозаступнички ред узима највиши степен. Не само професионални, већ и политички кругови, баве се у последње време проучавањем тога питања. У томе се појављује такмичење и у савезничким и у противничким земљама. Представници појединих од ових земаља (нарочито Бугарска) узели су видног учешћа и показују обилату сарадњу на остварењу ове нове и значајне замисли.

У нашој земљи питање о адвокатском Савезу није још решено. Оно схватање интереса на које се полагало, још није манифестовано и довело до остварења те тако потребне идеје. Биће за жаљење, ако се оствари Међународни Савез пре него што се буде остварио Адвокатски Савез у нашој

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

земљи. Нека ово буде потребна и корисна опомена у том правцу на све наше другове да, макар и са задоцњењем одговоре својој дужности према реду коме припадају.

Главни циљ и побуде овога чланка, међутим, јесу упознавање јавних правозаступника у нашој земљи са идејом о овом Међународном Савезу и са пројектом његових статута, како би наша земља на предстојећем конгресу могла узети видног учешћа и заузети место у Савезу, које јој према кул-

турној важности припада. Зато молимо наше колеге, да по проучењу овог предлога учине своје примедбе на пројекат, које ће наше Удружење узети у оцену, средити и са својим мишљењем и предлозима доставити на разматрање Одбору из Париза, нарочито изабраном за ту сврху. Француска, Енглеска, Белгија, Италија и Швајцарска овој замисли одсека за интелектуалну сарадњу Друштва Народа придале су особиту важност. Не изостанемо иза њих.

КАКО ЈЕ МОГУЋА КРАЂА И УТАЈА ОД ЗАДРУГАРА У ЗАДРУЗИ И КАКО ЈЕ ТРЕБА ЦЕНИТИ?

ДР. БОРА А. МИЛОЈКОВИЋ

СУДИЈА.

Постављено питање на први поглед изгледа излишно, кад је и сам закон предвидео, да су могуће крађа и утаја од задругара. Ако би схватили задругара као лице, које је на украђеној или утајеној ствари имало какво право, државине тако и својине, а не би се обазрели на права осталих задругара, онда задругар не може бити окривљен за крађу и утају те ствари на којој су се стекла та његова права, те би отуда могло изаћи сасвим супротно: да крађа и утаја од задругара у задрузи нису могуће.

Међутим, кад се има у виду да и остали задругари имају на ствари право сасвојине или државине, онда је очевидно да ова права задругара могу доћи у колизију са жељом једног од њих, да на заједничкој својини или државини прибави искључиво право својине.

Крађа и утаја од задругара у задрузи могуће су у опште, а ова се могућност до очигледности испољава кад је ствар у притежању код онога од задругара, који је на то притежање од задруге, нарочито био овлашћен: 1. *било по природи саме ствари* (или боље: стицајем прилика, као н. пр. старешина задруге као администратор и економски управитељ прибира приходе и новце, чува их, чува задружне реликвије), 2. *било по нарочиштом овлашћењу проистеклом из каквог било правног посла* (н. пр. чување оваца, волова, да са њима пооре њиву; новца, да га некеме преда и т. д.) Ово је оно нахођење ствари код некога, које је у § 229. кз. зак. обележено као да је ствар предана „на другу какву циљ“. Задругар пастир је у једном таквом изузетном положају према овцама, да је у фактичкој могућности вршења права кривично-правног притежања. Његов

положај је изузетан, управо повлашћенији од положаја осталих задругара у погледу располагања ствари, он је без мало могао увек располагати са стварима како је хтео, па је лако могао и учинити злоупотребу права за све време док је ствар у његовом притежању онако како се то у вулгарном смислу (resp : *обичајном праву*) замишља притежање, и како то казнени закон захтева за појам кривично-правне државине. Битно је за ово кривично-правно притежање само то: да оно сваком трећем лицу објективно ценећи изгледа, управо мора изгледати, као својина или бар као обична грађанско-правна државина или детенција. Ово зато што се у обичном животу, у нормалним приликама овај однос по правилу не проверава, већ узима онакав какав изгледа.

Тек *изузетно* кад имаца има права има правога интересе да своја права јавно декларира *erga omnes*, или кад интересовано треће лице приступи закључењу каквог правног посла, тек онда може доћи до тачног одређивања грађанско-правног односа у питању, при чему је од пресудне важности прво актуелно писано право, па тек у недостатку њега, обичајно. Ну ово и овако апсолутно тачно одређивање односа не тражи обичајно право. Зато је ова доста неодређена обичајна право државина као једно крупно фактичко питање увек битна и пресудна за квалификацију дела.

Не сме се дакле сметнути с ума да појам кривично-правног притежања није идентичан с појмом грађанско-правног притежања државине, и да је он увек више мање једно фактичко питање. И Бечки Кас. Суд је у својим решењима (Бр. 213, 217, 985, 1057,

1380 и 1390) дефинисао културно-правну државину као један фактички однос лица према ствари, по коме му је ствар у власти располагања искључујући друге од тога располагања. Само је штета што Бечки суд није био опширнији у дефинисању овог суптилног појма.

Ако би сад један задругар изузео реликвију старешини задруге, или овцу пастиру (или у опште изузео ствар из притежања напред поменутог задругара код кога је ствар по природи саме ствари или специјалном овлашћењу из каквог било правног посла), са том побудом да узету ствар н. пр. прода и таку добит искључиво себи задржи, онда је ту утврђен и његов умишљај потребан за појам кривичног дела крађе који се манифестује како у последици делања, тако и у узрочности делања.

Ако од више притежалаца један себи прибави искључиву моћ располагања и тако онемогући притежање осталих, онда је он крадљивац јер је прибавио искључиво моћ располагања над ствари.

Но ово питање о постојању крађе у задрузи већ постаје теже када је ствар на домаку скоро искључивог притежања оптуженог задругара. Овде пре може бити речи о утаји, јер је овде већ задругар био притежалац у смислу казненог закона. Такав задругар-детентор биће увек утајач ако манифестује вољу за присвојењем.

Према томе: кад се каже да нико не може извршити крађу на сопственој ствари, то не значи да нико не може извршити крађу над заједничком ствари. На против крађа је могућа ако је ствар била пред неким (трећим у оном обичајно-правном притежању). Утаја ће бити ако је задругар — учинио тај обичајно-правни притежалац. Држалац и садржалац као што раније помену смо, не краду по правилу него утаје ствар, но изузетно као садржалац задругар може одговарати за крађу кад противправно себи прибави искључиву власт располагања на ствари из државине („притежања“) другог овлашћеног лица, или из заједничког држања исте ствари од више лица.

Разликовање од утаје је поред раније наведеног и у томе, што код крађе виновник узима туђу ствар у држање противзаконим присвајањем, док је притежање ствари од оптуженог код утаје имало свога законог (resp.: правног) основа. —

Како треба ценити крађу у задрузи?

Чиме се она утврђује? Постојање крађе у задрузи у сваком конкретном случају у-

тврђује се: 1. Несумљиво утврђеним умишљањем задругара који је свој умишљај манифестовао на исти начин као и остали оптужени, ако је имао саучесника; 2. утврђеним постајањем штете по задругу проистекле из противправног дела задругаревог; 3. утврђеном намером (побудом делања) за противзаконим присвајањем од стране оптуженога. Пометњу може овде начинити право сопствености оптуженог задругара, и фактичко кривично-правно притежање, које је он имао над ствари, јер је оптужени задругар н. пр. у житницу могао улазити кад хоће служећи се кључем, који је био на домаку свију, или је плодове задружне по овлашћењу отерао на сајам где их је имао сам продавати дуже време располажући тамо са плодовима на такав начин да (erga omnes) искључује власт располагања сваког трећег лица.

Овде се може често сметнути с ума да је задругарево право сопствености ограничено конкурентним правом исте такве сопствености осталих задругара („притежањем“) осталих задругара. Забуну може повећати још то што је на ствари имало правну моћ располагања, не једна физичка личност, већ задруга, а противправно присвајање да може бити извршено такође не од једног, већ од више лица од којих сви не морају бити задругари.

Врло често се деси и то: да задружни старешина који се обично за задругу појављује као приватни тужилац (*премда му закон то није изрично ставио у дужности*) ствар још више замрси својом изјавом ретроактивног дејства: да у име задруге одобрава одузимање ствари задрузи, односно акцентира оштећење задруге т. ј. да кривично не тужи задругара — учиниоца или саучиниоца врло често удруженог са учиниоцима незадругарима или задругара са ученика!

Противзаконно присвајање се може манифестовати нелегалним узимањем ствари у притежање из притежања целе задруге, а и у потрошку (отуђењу) ствари. Овде се појам крађе додирује с појмом утаје, јер оптужени задругар може фактички имати на ствари и делимично кривично право притежања т. ј. моћ телесног додира, те би се могло донекле узети да овде колико има кривичног дела крађе, толико има и кривичног дела утаје. Но може наступити ова врло замршена ситуација, да су неки од оптужених задругара имали моћ притежања на ствари, а други нису. Ако је оптужени задругар, и ако са-сопственик, прибавио себи на штету осталих

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

искључиву власт располагања на ствари, то је *in concreto* оно што чини да он ствар краде, јер тиме штети остале држаоце (притежаоце) односећи им ствар из „притежања“ т. ј. оне могућности фактичког располагања са ствари. Умишљај у принципу није тешко утврдити у оваквим случајевима, сем ако се не деси изузетан случај да је оптужени задругар своје дело држао за допуштено, те би ово потребно веровање виновника у законитост дела и чинило да је овде заблуда о обележју бића кривичног дела, а оваква заблуда искључује умишљај.

Све ово доведе речено односи се само на задружне покретне ствари, које су у својини задружној, али се већ не може односити на ствари „које на потребу и послугу једноме (т. ј. задругару) искључиво служе,“ које помиње § 509 грађ. закона. За ове ствари закон каже да „*принадлеже*“ само томе задругару. Реч *принадлеже* из тога §-а, и ако неодређена, овде означава својину. Крађа је овде очевидно могућа, само је овде са гледишта процесног права разлика што је овде прив. тужилац тај задругар, као кривичним делом оштећен, а у свима напред поменути случајима приватни тужилац је *цела задруга* као правна личност, пошто је кривичним делом извршен против-правни напад на укупну задружну имовину. Увлачење целе задруге у кривични процес јесте у истини малтретирање задруге, које налаже грађански законик. Но задругу од овога малтретирања спасава обичајно право, које је продрло у судску праксу што ће бити предмет засебне расправе.

* * *

Како је положај оптуженог задругара у сличним случајима у многоме сумњив и нејасан, покушаћемо да га одредимо изближе, а ово зато што се врло често јасно не разликује да ли је оптужени задругар: *учинилац или саучесник?* —

Ако на дело крађе према задрузи од више лица, међу којима је само један задругар применимо одредбе о саучесништву, — а та је евентуалност врло лако могућа, онда се намеће питање: ко је саучесник у смислу нашег садањег казненог закона? Да ли је задругар саучесник заједно са њим оптужених незадругара а остали оптужени да су учиниоци, или је обрнуто задругар учинилац, а остали незадругари да су његови саучесници. Или је и сами задругар учинилац с њима заједно? Расправа овог питања је увек у сваком конкретном случају предмет ислеђења као једно замашно фактичко питање. Још се

овде случај може комплицирати применом § 235. казн. зак., по коме се крађе и утаје према сродницима и задругарима могу казнити само на тужбу оштећеног сродника и задругара. Другим речима: сродник и задругар по том законском пропису извршиће крађу и утају само тада, ако се оштећени сродници и задругари изјасне, да његов учин сматрају за крађу или утају, па се то и докаже по том. По томе ако нема тужбе овлашћеног за тужбу задругара, онда се против-правно присвајање задругара задружне ствари не може сматрати за противправно. Ово значи: недостатак тужбе искључује кажњивост код ових имовинских деликата (*resp.*: искључује противправност дела). Према томе у оваким приликама (претходна) радња једног задругара има да добије свој карактер законитости или противзаконитости само од потоње изјаве оштећеног задругара. С тога ова изјава има ретроактивно дејство.

На основу изложенога, кад учин задругара у нашем случају без тужбе, или по опроштају нема карактер крађе или утаје, он може имати карактер некажњивог саучесништва. Од куда ово? Просто отуда, што се ценећи са гледишта грађанско-правног ово умешано грађанско питање увек може поменути задругаров учин окарактерисати: као једна злоупотреба оног поверења, које у задрузи има један задругар. Ово поверење мора увек имати задругар у задрузи, оно је у толикој мери везано за појам задруге да се увек претпоставља у задрузи. Онај положај, управо имовински и фамилијарни однос задругара, који му стварају то поверење задруге нарочито се испољава у крађи или утаји задруге од једног задругара, где се јасно види да је задругар при извршењу дела био у повољнијем положају од осталих учинилаца.

Кад се његов учин овако схвати, онда се може оквалификовати као подстрекавање у крађи из § 46. тач. 1. казн. зак. које подстрекавање задругару с обзиром на §§ 50. и 52. и 235. казн. зак. има проћи некажњено. Да у конкретном случају задругаров учин може носити обележја подстрекавања види се из § 46. тач. 1. казн. зак., који *само примера ради* набраја: злоупотребу важности и власти своје или *друго што*. Речи законске „другим чим“ значе овде изрично да побројана средства: поклон, власт, важност и т. д. јесу поменута само примера ради, и да се у срества подстрекавања имају разумети *сва* срества способна кога да одреде на извршене злочине. Те околности које чине

да подстрекавање задругару прође некажњиво јесу: сроство у степену означеном у другом ставу § 50. казн. зак., као и однос задружни, који утиче на то да се без тужбе или по опроштају учин задругара није могао оквалификовати као крађа одн. утаја по § 235. казн. закона. Па како по поменутом § 23. казн. зак. и сам као учинилац не би био кажњен, то се неће казнити ни као саучесник у ономе што у погледу њега није ни злочин ни преступ, односно у ономе што његову иначе криминалну радњу не чини кажњивом. — Све ове околности које правдају задругара, неће се по § 52. казн. зак. узимати у обзир осталим саучесницима и учиниоцима, који не стоје са оштећенима у односу из §§ 50. и 235. казн. закона.

У случају подигнуте тужбе ислеђењем се може често утврдити евентуалност: да задругар, који је кривично дело учинио или покушао учинити није сам од себе дошао на ту мисао, него да су га друга лица ван задруге на ово дело подговорила користећи се његовим особито повољним положајем у задрузи према стварима, или користећи се неискуством његовим, младошћу или преваром и т. д. Онда су ови саучесници у смислу § 46. казн. зак. но не баш увек. Ако се пак утврди обрнуто: да је у њему намера противзаконог присвајања била сазрела и да је он у крађи гледао један од путева и начина да се лично регресира, па је за лакше извршење дела изабрао друге, онда како да оквалификујемо овај узајамни положај криваца? Задругар је овде подстрекач, а незадругари су учиниоци. Ако је се пак задругар послужио незадругарима као простим оруђем, онда је и он учинилац. Као што се види овај специјалитет српског кривичног права повлачи за собом често врло незгодне конзеквенце..

Јасно је да се задругар са другим лицима може појавити као учиниоц у покрађи задруге. Но овде ће се јавити као учинилац, мислимо само у случају ако је се у извођењу дела морао ставити у исти положај као и остали учиниоци. Ако ли је пак он чинећи дело са осталима био у повољнијем положају, који му је повољнији положај створила само та околност што је он члан те задруге, па је тако извршио то дело онда он није увек учинилац већ по неки пут саучесник. Кад је саучесник, он је то с тога што је осталим учиниоцима помагао или подстрекао их у извршењу дела и тако допринео извршењу истог злоупотребом поверења или важности у својој задрузи као члан исте задруге, научивши их и олакшавши им ма чим. То поверење и важност јесте она мала диспозициона власт, која је по природи својој или делегирана од задруге као правног лица на све њене чланове, који је састављају, или проистиче из природе задругиних односа. Ова злоупотреба власти и поверења у задрузи може се десити услед намерног чинења или нечинења, а и услед свесног пропуштања.—

Напомињемо: да ће се овде, као једно фактичко питање ценити величина кривичне одговорности задругарева као саучесника: по оном општем правилу да он не може одговарати за више но што је подстрекао и помагао, него само за толико колико је тога његовог удела стварно било...

О приватном тужиоцу за задругу даћемо засебан чланак, као и о кривично — правној државини — притежању, јер се оно у обичајном праву Јужних Словена појављује у више варијација но у обичајном па и писаном праву код осталих западних народа.

ПРАВО ПРЕКУПА (JUS PROTİMISEOS)

РАД. М. НИКОДИЈЕВИЋ

СУДИЈА ВАРОШКОГ СУДА.

(Свршетак).

Б. Вољно право прекупа.

Ми смо у почетку видели, да је Законодавац, поред законског права прекупа, установио и вољно право прекупа, т. ј. остављена је могућност слободе уговарања права прекупа. То је Законодавац учинио у § 665. Грађ. Зак., који гласи: „Може ко и на тај начин ствар продати, да купац дужан буде у случају продаје њему најпре на откуп поднети; које ако неби учинио, про-

давац има право, положивши цену ствар узети.“

То је једини § Грађ. Зак. који говори о уговорном праву прекупа и из њега се има српсти све што је за тумачење вољнога права прекупа потребно.

Како смо ми детаљно проучили законско право прекупа, а зак. и вољно право прекупа су две правне установе са истом садржином са разликом, што је првом извор закон, а другом воља уговорача, и са извес-

ним разликама у детаљима, које су разлике последице разних извора тих права и непотпуности законских прописа који регулишу и једно и друго право, то ћемо ми вољно односно уговорно право прекупа, детаљније проучити тамо где оно отступа од законског права прекупа, или тамо, где је о њему закон нејасан те би се морало прибећи аналогiji или тумачењу у опште.

Да пођемо оним редом којим смо ишли и код проучавања законског права прекупа, па да видимо: *код којих правних послова то право може бити и уговорено*, т. ј. да ли се у томе вољно право прекупа разликује од законског права прекупа?

Несумњиво је да, према законским прописима, овде између једног и другог права нема разлике. Вољно право прекупа може се уговорити само код уговора о продаји и куповини. То изводимо из реченице напред наведеног §: „Може ко и на тај начин ствар *продати* да...“ Овде правни посао продаја није наведен *exempli causa* већ лимитативно, те се ни право прекупа не би могло да уговори код каквог другог правног посла, па ма колико он био сличан уговору о продаји и о куповини. То је што се тиче права прекупа које уговара само оно лице које жели да га има.

Но може да се постави питање: да ли би се право прекупа могло установити последњом вољом, тестаментом, дакле од стране лица које право прекупа не уговара, односно не задржава за себе, већ то чини за неко треће лице.

Тестатор би нпр. оставио *primus* — у своје имање, или један део, но са налогом да то имање, ако га буде хтео продавати, понуди прво *secundus* — уна откуп. Г. Перић мисли да би на тако постављено питање требало дати афирмативан одговор. По њему, дакле, право прекупа може бити конституисано и тестаментом. Ми мислимо да би се то решење требало примити јер није противно ни § 13., а ни § 474. Грађ. Законика.

Што се тиче питања: *које ствари могу бити предмети вољног прекупа*, покретне или непокретне, закон није направио ту никакву разлику и има се узети, да вољно право прекупа може бити уговорено код продаје и куповине било покретних или непокретних ствари. Чим се у § 665. Грађ. Зак. који, као што смо видели, говори о вољном праву прекупа, не говори о покретним или непокретним стварима, већ о стварима у опште, мора се узети да и предмети вољног права прекупа могу бити ствари и покретне и непокретне.

Ту се као што видимо вољно право прекупа разликује од законског права прекупа; овде су предмети тога права и покретне и непокретне ствари, док тамо само непокретне ствари.

Тако нормирање тога питања је у осталом и сасвим разумљиво; законско право прекупа је императивне природе, па да је установљено и код покретних ствари приватно правни саобраћај економских добара би био готово немогућ. Међу тим код уговорног права прекупа се то може дозволити, јер ту зависи само од странака хоће ли га уговорити или не и странке ће га уговорити само тамо где се оно покаже као корисно.

Код вољног права прекупа је изворник нашег Грађанског Законика Аустријски Грађански Зак. сасвим јасан и он је у § 1075. предвидео, да вољном праву прекупа, које једино у аустријском праву и постоји, има места код покретних и непокретних ствари; он гласи: Овлашћено лице мора покретне ствари доиста откупити за 24 сата а непокретне за 30 дана, и т. д. (Аустријски Грађански Законик, у преводу г. Др. Драг. Аранђеловића, стр. 140.)

Видели смо даље код законског права прекупа да је оно установљено у корист само извесних лица и да су та лица законом строго одређена.

Међу тим § 665. Грађ. Зак. не вели која лица могу вршити право прекупа т. ј. имати га, а која не, те се према томе има узети да сва лица која су по закону пословно способна могу уговарати право прекупа, а за пословно неспособна лица би то могли да чине њихови заступници.

Може да се деси, да продавац, поред уговорног, има и законског права прекупа и настаје питање: које је право прекупа јаче, уговорно или законско? Ми мислимо да је уговорно јаче и то баш због тога што је продавац тим уговором ограничен у својини и што не може да прода чисту својину, на коју законски прекупац једино има право. Он не може тако оштећено добро да прода коме хоће, у коме би само случају законски прекупац имао право на прекуп, већ га мора продати баш ономе лицу које је на уговорни прекуп овлашћено т. ј. коме се уговором обвезао понудити га на прекуп. И само у случају да се овај последњи прекупа одрекне дошао би за њим законски прекупац. То је у осталом слично пропису да је уговорно право наслеђа јаче од тестаменталног, а тестаментално јаче од законског.

Законодавац није одредио рок, у коме има да се врши уговорно право прекупа. Из тога излази да је то остављено уговорачима да они сами одреде. Ако, пак, они то не учине, онда се мора узети да су се пређутно споразумели на рок за законско право прекупа, који је 30 дана. У случају, дакле, да рок уговорачи за прекуп не предвиде он би имао да буде 30 дана од дана продаје ствари која је тим правом прекупа оптерећена. Г. Др. Лаза Марковић у Грађан. Зак. у примерди код § 665. на страни 267. примећује да „Закон није предвидео рок у коме се овлашћено лице има да изјасни, хоће ли се користити својим правом првенствене куповине или не“ те према томе изгледа да је и он мишљења да то уговорачи има да одреде. Али г. Марковић не каже ништа шта ће бити у оном случају када уговорачи не предвиде рок за прекуп. Међу тим г. Перић је и то питање дотакао и он мисли, да кад уговорачи рок за прекуп сами не предвиде, да се има узети рок за законско право прекупа.

Ми смо видели да је законско право прекупа стварно право и да као такво вреди *erga omnes*, За уговорно право прекупа смо рекли, да је по правилу лично право, а да је стварно само онда када се односи на непокретна добра и када је уписано у баштинске књиге. С обзиром на то што је уговорно право прекупа час лично, а час стварно право вредно је видети како оно у тим разним случајевима дејствује.

Код стварног уговорног права прекупа би вршење тога права имало да дејствује на исти начин као и код законског. Ту би извршени прекуп пре саслушања странака код суда имао да уништи облигаторни однос између продавца и купца, а тако исто да уништи и сва права у том међувремену конституисана. Продавац не би више имао дужност да купца убаштини, већ прекупца. Исто тако би дејствовао и извршени прекуп после саслушања странака код суда, само што би овде он уништио место облигаторног односа већ извршени пренос својине са свима осталим новопосталим правима као и напред. На овај начин се питање решава због тога, што је *praesumptio iuris et de iure*, да купац за право прекупа, које је уписано у баштинске књиге зна. Па кад је то законска претпоставка, онда се мора претпоставити и то, да је купац имање купио са теретом права прекупа, те ако се то право од стране овлашћенога употреби он ће имање вратити онако како га је примио.

Мало је теже решити питање како извршени прекуп дејствује код личног права прекупа. За лично право прекупа се не претпоставља да за њега знају трећа лица. Њихова чак ни дужност није да се о томе распитују; оно вреди само *inter partes*. Имајући то у виду неће бити тешко дати правилан одговор на постављено питање.

Извршени односно покушани прекуп код личног права прекупа, које има за предмет непокретну ствар, неће имати друго дејство до то да прекупац стиче право од продавца тражити накнаду штете. Прекупац неће моћи ствар прекупити чак и онда ако докаже да је купац знао за његово право прекупа, јер се, како смо то видели, то купца ништа не тиче. Ствар оптерећена личним правом прекупа ако је продата остаће у својини купца, а прекупцу остаје само то да тражи накнаду штете од продавца. Ако прекупац жели да ствар по сваку цену задржи за себе, нека право прекупа упише у хипотекарне књиге чиме оно прелази у стварно право и добија сасвим другу природу.

Право прекупа код покретних ствари је лично право и ту прекупац, ако то купац хоће никад не може успети да прекупно добро баш за себе задржи одн. добије; њему у случају продаје тога добра остаје само да од продавца тражи накнаду штете. Сва права конституисана, ма у ком времену и ма од кога, било од продавца или купца не дирнута, т. ј. вршење прекупа на њих не утиче. Она могу пасти због чега другог, али не и због вршења права прекупа, које има за дејство само накнаду штете од продавца.

Када нема места праву прекупа.

Право прекупа је, видели смо, установљено код уговора о продаји и куповини, али и од тога има један изузетак; може бити продаје али не бити права прекупа. Тај изузетак је учињен у § 676. Грађ. Зак., који гласи, „Где се што јавно путем судским (т. ј. лицитацијом) продаје, онде се првенство не сматра. Ко на јавној продаји што купи онога је осим ако не би продаја под тим условом учињена била, да још од чијег одобрења зависи.“

Из цитираног § види се да прекупа неће бити, т. ј. он се не може употребити тамо где се што путем власти, лицитацијом продаје. Тај изузетак вреди како за законско право прекупа тако и за уговорно право прекупа.

И Аустријски Грађ. Законик је предви-

део тај изузетак и он у § 1076. овако прописује: „Право прекупа у случају судског продавања какве ствари, која је овим правом оптерећена, нема никаквог другог дејства сем тога, да се овлашћено лице, чије је право у јавне књиге уписано, мора на продају нарочито позвати.“ (Г. Др. Драг. Аранђеловић, пом, дело стр. 140).

Тако је исто и у Немачком Законику, чији § 512. гласи: „Das Vorkaufsrecht ist ausgeschlossen, wenn der Verkauf im Wege der Zwangsvollstreckung oder durch den Konkursverwalter erfolgt.“ „Право прекупа је искључено, ако је продаја извршена принудним путем, или кад је њу извршио стечајни поверилац.“ (Г. Перић, пом. дело стр 317.) Dr. N. Dernburg у поменутом делу II. књига, 2. одељак, на стр. 121. каже: Im Falle des Verkaufes mittels Zwangsvollstreckung, wie auch durch den Konkursverwalter, selbst wenn er freihändig erfolgt, erwächst dem Vorkaufsberechtigten das Recht zur Ausübung des Verkaufes nicht.

Право прекупа код јавне продаје је укинуто због тога, што је властима врло тешко пронаћи које је баш то лице које је на прекуп овлашћено, и што би се трагањем и проналажењем таковога лица посао ометао много и тиме би јавна продаја потпуно изгубила оно обележје које она има и промашила циљ који јој је постављен.

У Аустријском праву код стварног права прекупа позива се на прекуп овлашћено лице т. ј. позива се да присуствује продаји и да и само ако хоће лицитира. У нашем Законодавству таква одредба не постоји и властима се према одредби § 478. Грађ. Суд. Пост., таква дужност не би могла наметнути, сем кад су у питању смесничари, које власт према горњем пропису мора позвати. Они се позивају али не да врше право прекупа, већ да лицитирају и ако истуре највећу цену они су купци дотичног имања а не прекупци. Сродници и уговорни прекупци не позивају се нарочито, већ за њих вреди оно што и за сва остала трећа лица, а то је оглас јавне продаје преко службених новина.

Интересантно је питање да ли права прекупа не може бити ни код једне јавне продаје. Ми знамо да има јавних продаја које се врше по захтеву поверилаца, а има их које власт, као заступник појединих лица врши, на пр. продаја имања пупиле. У овом последњем случају продаја није принудна па се зато и може поставити горње питање. Одговор би ипак био да и ту не може бити

права прекупа, јер је закон обухватио све јавне продаје ма по каквој се потреби оне вршиле и наредио да тамо не може бити права прекупа.

Свуда где се лицитира, јавно продаје, купци ће озбиљно конкурисати само онда. ако су уверени да ће имаће остати на онога који понуди највишу цену. Такво, пак, расположење купца односно лицитаната може да се постигне само онде ако се код те врсте продаје право прекупа забрани, које је, као што смо видели, једна велика сметња правилној и брзој циркулацији добара. И то је један од главних разлога због кога је Законодавац код јавне продаје забранио право прекупа.

Критика права прекупа.

Говорећи о праву прекупа, као установи која у многоме ограничава приватну својину и тиме кочи правилан промет економских добара, ми смо напоменули, да ћемо се на крају нарочито позабавити критиком те установе и исказати своје мишљење о праву прекупа.

Право прекупа је једна сасвим застарела и преживеда установа. Установа права прекупа могла се још и разумети у доба када се израђивао наш Грађански Законик и када је главни део (преко 90%) становништва ондашње наше државе, сељак, живео широким породичним животом, који је готово увек био представљен у задрузи.

С једне стране начин тако заједничког, неподељеног живота био је резултат традиција, које су прелазиле са генерација на генерацију, а с друге стране од ондашњих меродавних фактора је такав начин живота био нарочито фаворизиран и помаган у уверењу да ће се таквим типом сеоског газдинства највећма и најлакше постићи максимум производње у земљорадњи у ширем смислу те речи.

Мислимо да нећемо погрешити ако кажемо, да је овај други фактор био пресудан да Законодавац унесе у закон право прекупа као једну посредну меру за одржање и развијање задружног, односно колективног живота. То још очигледније потврђује и чињеница да је у закон унето и право прекупа за смесничаре. Њему је чак дато и првенство у колизији са сродничким правом прекупа, што је јасно да је Законодавац имао поглавито у виду спречавање распарчавања непокретних добара, мислећи да ће она максимум приноса дати само онда ако су што већа т. ј. ако су неподељена.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Међутим, данас је онај први фактор за стварање и одржавање задруге који је имао свога основа у традицији и угледао се на наше старе и моћне задруге сасвим отпао, јер је сада готово редован случај, да се не само даљи сродници у задрузи већ и браћа па и у инокосној кући једини син у оца, деле и заснивају своју сопствену обитељ, тако да је данас реткост наћи какву већу и јачу задругу. То долази отуда што данашњи нараштаји тешко подносе потчињеност старешини задруге, па чак и старешинство оца, већ желе потпуну самосталност, коју могу имати само онда ако су подељени и ако су сами старешине у својој кући.

С друге стране показало се као нетачно и то да мали поседи не могу давати принос сразмерно великим. Данас је правило, а то и економски писци тврде да мали поседи сразмерно дају већи принос од великих из разлога што их ти ситни сопственици лакше и брижљивије обрађују а нарочито што су директно заинтересовани.

Услед тога је и престала потреба да се право прекупа нарочито штити, па је са свим разумљиво што и наши судови гледају да га сведу на најмању меру.

Право прекупа је и промашило циљ хоји му је био постављен, па и због тога оно

нема више свој *raison d'être*. Оно није успело да ни њу најма у руку одржи у целини задружна и заједничка имања управо тим се правом пре светског рата готово никад нико није хтео да користи, због чега су спорови о праву прекупа пре рата врло ретки, а појединим судовима готово непознати.

Међу тим, после рата, због варирања цена непокретним добрима врло је честа појава спор о праву прекупа. Било је случајева да се купац лишава имања и поред тога што је имање правилно купио и платио, само зато што му суд није могао брзо потврдити и издати тапију а цена је том купљеном имању после месец два скочила.

Имајући у виду да је право прекупа изузетна правна институција да ограничава приватну својину, да у многome смета правилан промет непокретних добара и да, нарочито после рата, доводи до врло незгодних спорова а при том да је потпуно изгубило свој *raison d'être* ми мислимо да би га при изради новог Груђанског Законика за целу државу потпуно требало избацити.

Ово све вреди за законско право прекупа док би уговорно право прекупа требало и даље оставити, јер се не противи јавном моралу, а често пута би могло да буде од користи уговорачима

О РАЧУНСКОЈ ПАРНИЦИ

САМ. С. ДЕ МАЈО

адвокат, приправник.

(Настазак)

II. Односи због којих рачунска парница може настати. Њен циљ. Њене врсте. Назив.

1. Принципиелно рачунска парница може настати само између оних лица, међу којима постоји такав правни однос, да из њега за једну страну истиче дужност да другој положи рачун, односно за прву право да од друге тражи полагање рачуна. Или обратно, — с обзиром на тач. 2, § 253. гсп., у оних случајевима, када једно лице има право да другome положи рачун, а ово дужност да рачун прими и на њега да свој одговор.¹⁾

¹⁾ Наша судска пракса није у овом питању потпуно стална. За то изводимо ове примере:

1. Јагџински Првост. Суд решењем својим од 16. септ. 1905. Бр. 15.600 наредио је туженом В. П. да свим облигациониме дужнику Н. положи рачун о свима отплатама, које му је дао — т. ј. да му положи рачун о предатих му 2.600.— дин., „како би зито откуда да се његов дуг од 172.— дин., колико је из-

Кад се сви основи, из којих та права односно дужности истичу, дубље промотре, види се да их има три врсте. Наиме оба-

носило 27. јули 1902. год., претвори у суму од 1.800.— са 12% год. инт. од 1. дец. 1901. год.“ — Касациони Суд прим. дбама својим од 3. фебр. 1906. год. Бр. 51. поништио је то решење наводећи: „да је суд погрешно, кад је нашао да овај има места примени § 351. гсп., и туженог осудио да положи тужиоцу рачун о примљеним отплатама само по том основу, што је дужнику потребно да зна колико је дужан повериоцу, и што је овај условно пристао да тај рачун поднесе, — већ је Суд био дужан да, с обзиром на § 174. гсп., у веzi § 351. истог закона размисли: да ли овде у начелу има места парници због рачуна, па да по тој оцени и изрече свој: решење“ (Несторови) стр. 42).

2. О. о. К. с. (Никетић: Грађ. Суд. пост.) од 2. јануара 1879. Бр. 3137: „У закону је казано да ће суд по доказу и извиђају решити, је ли тужени дужан рачун положити или није кад он неће да положи рачун — 1. § 351. и 352. гсп. Под овим доказима се и ају разумети уговори о правном односу страна, из којег се односа може извести за једну или другу страну дужност да положи рачун. Па кад закон

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

веза за полагање рачуна, одн. право на тражење полагања рачуна може лежати у уговору, закону и пресуди²⁾

а) Од уговора наводимо примера ради: уговор о пуномоћству и деловодству из гл. 22. грађ. зак. на коме властодавац заснива право да од пуномоћника или деловодитеља тражи полагање рачуна о повереним пословима; уговор о ортаклуку, по коме је деловођа, т. ј. један од ортака коме је поверено вођење целога посла, „дужан како о главном, тако и о приходима и издатцима рачун водити и у своје време показати“ § 733. грађ. зак.; аналог овоме би био и случај када би једном ортаку било поверено вођење једног одређеног посла, или одређених послова; сваки други безимени уговор, из кога би према његовим одредбама и односу који је њиме заснован, за једну страну истицала дужност за полагање, одн. за другу право на тражење полагања рачуна.

б) По закону би била ова лица обавезна на полагање рачуна: старешина задруге, који је по § 510. грађ. зак. овлашћен да управља задружним имањем, дужан је да на захтевање осталих задругара положи овима рачун о тој управи; старатељи, који су по чл. 39. зак. о стар. дужни да полагају годишњи, а по чл. 126. истог закона последњи (закључни) рачун, — изузев оне случајеве у којима су ослобођени тога; остали односи код наслеђа и старатељства из којих такође истичу те дужности, одн. права н. пр. старатељ посмртног имања, чији су наследници сасвим непознати или су познати и о наследству извештени, али никакву употребу од свог наследног права не чине, дужни су такође положити рачун о управи — чл. 54. неспор. правила; старалац у случају *separatio bonorum* чл. 7. неспор. правила; стараоц имања — чл. 155. зак. о стар. Овде би дошао и случај непозваног вршења туђег посла (*negotiorum gestio*) — § 630. грађ. зак. *Negotiorum gestor* приликом тражења накнаде морао би положити рачун о учињеним трошковима на

захтева доказе за решење овог питања, онда је тужилац дужан да те доказе и поднесе, а Суд опет да искаже своју оцену према закону, каквог су рода ти уговори, докази; и пошто ово учини, и потпуни увиђај у ствари сврши, онда да реши има ли места полагању рачуна, је ли тужени дужан рачун положити — како би се из судског решења видело: по коме је основу тражено полагање рачуна, и да ли се по дотичном основу полагање рачуна може тражити т. ј. да ли се по показаном дотичном основу може узети да стоји обавеза оног, од ког се тражи полагање рачуна и по ком законском пропису.³⁾

²⁾ Несторовић стр. 41.

захтев онога, за чији су рачун ти трошкови учињени. Тако би исто могао захтевати да то лице прими поднети рачун и на њега да свој одговор (§ 351. гсп.).

в) По пресуди може такође неко бити дужан да положи рачун, одн. други овлашћен да то полагање тражи. Пример за овај случај наводи г Несторовић у својој поменутој расправи на стр. 61.: „По том примеру, ако члан ортаклука за почасне шпекулације жели да тражи рачун од ортака, који је водио послове, под претпоставком да о томе нема писменог уговора, — мора прво у засебном спору доказати постојање ортакчког односа. Пресуда, којом би постојање ортакчког односа било признато, служила би као основ за тужбу у претходном рачунском спору.“⁴⁾

2. У сваком таквом односу, са гледишта рачунских односа, видимо две стране. Једна од њих власна је да од друге тражи полагање рачуна, односно дужна да поднети рачун прими. Та се страна назива *рачунопримац*. Друга страна обавезна је да рачун преда и затражи одговор. Она се назива *рачунодавац или рачунополагач*. И једна и друга страна власне су да траже пречишћавање односа, т. ј. рачуна — нарочито због компликованости односа, која се огледа у најразноврснијим примањима и давањима, многобројним потраживањима и против — тражењима — једном речи у маси ситница, које треба да уђу у један рачун. Али како се може десити да једна страна не пристане на то пречишћавање рачуна, или буде вољна да с тим одуговлачи, дато је право другој страни да пречишћавање односа изврши путем спора.⁵⁾

Циљ главни и коначни тога спора је: да се после свршеног посла утврди: која страна има што од које да прими, и колико има да прими. Другим речима потребно је изнаћи диференцију између онога који има права да захтева полагање рачуна, и онога

³⁾ Овај пример наводимо без коментара. Не увиђајући да би у том случају требало водити два спора, вратићемо се на ово питање доцније.

⁴⁾ По Несторовићу (стр. 62) ову деобу усваја и фран. грађ. суд. пост. у своме чл. 629. Тако исто и француски егзегетичар Voizard у својој књизи *Leçons de procédure civile*. — Исто гледиште избија и из једног решења аустр. суд. од 31. окт. 1883., у којој суд говорећи о полагању рачуна вели: *da sie nur dann zulässig ist wenn der Aufforderer durch Vertrag, Gezetz oder Urteil zur Rechnungslegung verpflichtet ist* (Несторовић стр. 41.).

⁵⁾ По Несторовићу.

коме то полагање лежи у дужности.⁶⁾ Наиме, у свима односима, које смо навели у од II. 1. а. б. в. може се десити да у току посла, или по свршеном послу, рачунопримац (онај коме треба рачун положити) стекне право да од рачунодавца (онога који рачун треба да положи) нешто потражује. Али се тако исто може десити да и рачунодавац буде имао право на какво потраживање од рачунопримца. Тако н. пр. код пуномоћства обично ће властодавац бити тај, који ће имати интереса да са пуномоћником пречисти рачун, јер га на то побуђује оно потраживање, које има да добије од пуномоћника. Али се и пуномоћник може наћи у положају потраживаоца, н. пр. онда ако је приликом вршења властодавчевих послова имао више издатака, но што му је властодавац ставио на расположење. Или код уговора о ортаклуку обично ће ортаци бити заинтересовани (материјално) да са деловојом пречисте рачуне. Али тај интерес може бити и на страни деловоје, који ће онда са своје стране покренути то питање. Но, без обзира на интерес, ако под њим разумемо корист — примање — свака страна у таквом односу може имати ма каквог, не само материјалног, интереса да са другом страном рачуне пречисти. И зато је наш Законик о пост. суд. у грађ. парницама, као што ћемо доцније видети, дао обема странама, и рачунопримцу и рачунодавцу, право да тај спор, рачунски, покрену.

Дакле, да понова истакнемо, главни циљ овога спора је изналажење тачне диференције. Али да би се она могла изнаћи потребно је да рачунодавац, било на тражење рачунопримца, или из своје иницијативе, положи рачун.

3. Из свега овога се види, да се у сваком рачунском спору, узевши тај израз у најширем његовом смислу, има да изврши двоје:

а. рачунодавац има да положи рачун и

б. рачунопримац, ако поднетим рачуном није задовољан, сматрајући да није тачан, има да га напада, управо да његову тачност оспорава. Или, обратно посматрано, рачунодавац има да рачун брани од приговора рачунопримца, да брани његову тачност.

Како је извршење свега овога регулисано у страним законодавствима биће говора доцније. Наш Законик о пост. суд. у грађ. парницама решио је ово питање на тај начин, што је прописао да се поменута

⁶⁾ Несторовић стр. 38.

питања имају расправљати у засебним споровима.

Гл. 12. обухвата §§ 351—357. гсп. О првом стадијуму: полагању рачуна, одн. примању рачуна и давању одговора на исти — говоре §§ 351—355. гсп. О другом стадијуму: спор о тачности одн. нетачности положеног рачуна говоре §§ 356 и 357. гсп. Оба спора одвојени су један од другог толико:

1) што се сваки од њих мора покренути засебном тужбом (§§ 351 и 356 гсп.).

2) што до другог спора не мора доћи, управо што до другог спора долази само онда, кад рачунопримцу „није по вољи рачун“ или рачунодавцу „није по вољи поднесени одговор“ — § 356 гсп.

С обзиром на поделу поступка, који смо навели у од. под I. и критеријуму по коме се та подела врши, расправљено је већ опширно да се по нашем судском поступку рачунски спорови расправљају по редовном поступку. Онај рачунски спор, који смо назвали спор за полагање рачуна, одн. за пријем рачуна и давање одговора на исти, одликује се од редовног поступка, прописаног гл. IV, V, VI итд. у толико, што садржи неке посебне одредбе (§§ 351—355) које му ни у колико не одузимају карактер редовног поступка. Рачунски спор, који смо назвали, спор о тачности положеног рачуна, нема никаквих особенних одредаба у погледу поступка, те подлежи свима правилима, која су за редовни поступак прописана — § 357. гсп. „даље поступиће се као у обичној парници“.

Ако са гледишта, већ наведеног коначног циља рачунске парнице. (утврђивање диференције или тачности рачуна) осветлимо оба ова спора доћи ћемо до закључка: да се рачунским спором за полагање рачуна, одн. за пријем рачуна и давање одговора (§§ 351—355) решава споредно питање — питање о дужности полагања рачуна, или питање о дужности примања рачуна и давања одговора. Док се решавање главног питања — с томе да ли је поднети рачун тачан — оставља за други спор (§§ 356 и 357 гсп). Тако посматран први рачунски спор, будући да решава споредно питање, изгледа нам споредан⁷⁾ према другом рачунском спору, који решава главно питање. Али тако исто с обзиром на факат да се рачунски спор у опште, може завршити још спором за полагање рачуна, и да до

⁷⁾ Изгледа да га је тако схватио и наш законодавац, јер је у §§ 352 и 354 гсп. прописао да ће се расправити решењем (решити).

другог спора (о тачности положеног рачуна) долази тек онда, ако рачунопримац није задовољан рачуном, одн. рачунодавац одговором, изгледа нам овај други спор према првоме субсидијеран, у толико — у колико до његове примене долази тек онда ако рачунски однос не буде расправљен још првим спором. Да је то пак могуће у неколико случајева, видећемо допније.

Тако је исто могуће да претходан спор о полагању рачуна и не буде вођен, већ да се одмах поведе спор о тачности рачуна. То ће бити онда, ако рачунопримац прими рачун од рачунодавца вансудским путем, али њиме не буде задовољан. Или кад рачунодавац не буде задовољан одговором, који је добио од рачунопримца. Свакако, и један и други случај једино под претпоставком да се диференције не могу изравнати мирним путем, већ се појави потреба за судском интервенцијом.

4. Г. Несторовић у поменутој расправи назива спор из §§ 351—355 „предуготовним поступком“¹⁾, а онај из §§ 356 и 357 гсп. редовном рачунском парницом.²⁾ Термин „предуготовни поступак“ узет је од немачких и аустријских правних писаца, који су тај термин могли усвојити с обзиром на прописе који у немачком и аустријском грађ. суд. пост. постоје о рачунској парници. Ми ћемо се и у будућем излагању држати назива, које смо раније навели. Разлоге, зашто не усвајамо терминологију г. Несторовића даћемо у одељку, што се буде односио на рачунску парницу по немачком и аустријском грађ. суд. поступку.

III. Рачунска парница за полагање рачуна одн. пријем рачуна и давање одговора. — §§ 351.-355. грађ. суд. пост.

1. У *опште*. — По § 351. гсп. овај се спор може покренути:

а) кад ко неће, а дужан је да положи рачун, и

б) кад ко неће да прими рачун, или на примљени рачун одговор да да.

И у једном (§ 352) и у другом случају (§ 354.) суд ће по извиђењу и доказу решити о тужбеном тражењу — т. ј. да ли је у случају под а) тужени дужан да положи рачун, у случају под б), пак, да ли је тужени дужан да поднети рачун прими и на њега да свој одговор. Основ тужбе у првом

случају је „полагање рачуна“; у другом „пријем поднетог рачуна и давање одговора на исти“ или само „давање одговора“.

2. Значај речи „по извиђењу“ објаснили смо у одељку под I. Да то још јасније обележимо, наводимо да тужба мора одговарати прописима из §§ 93—103. гсп. Она се доставља на одговор туженоме у смислу §§ 104—106. гсп. Цео поступак креће се и даље по одредбама по редовном поступку са изузетцима предвиђеним у §§ 351—355. гсп.

3. У овоме спору, било да се њиме тражи полагање рачуна или пријем положеног рачуна, тужилачка страна мора доказати, да између ње и тужене стране постоји однос, из кога за тужену страну истиче дужност да положи рачун, одн. да положени рачун прими и на њ' одговори³⁾. Дакле тужилачка страна у случају из тач. I. § 351. има да докаже постојање односа у коме се она појављује као рачунопримац, а тужена страна као рачунодавац. У случају из тач. 2. § 351., пак, однос, у коме је тужилачка страна рачунодавац, а тужена рачунопримац. Тај однос мора бити показан у колико га тужена стране оспорава — § 178. гсп. Јер, тек из доказаног односа може за тужену страну проистећи дужност да рачун положи, одн. положени рачун прими и на њ' одговори.

О томе доказивању законодавац говори једино у § 352. гсп. у коме се вели: „по доказу решити“. Како ни један други пропис о томе не говори, нити ишта нарочито прописује значи да се у овоме спору, за доказивање тога односа могу употребити сва доказна средства, која су иначе дозвољена у грађ. суд. пост. (гл. V.) и трговачком законику специјално за трговачке односе (§ 48. — могућност да се постојање ортаклука за почесне спекулације може доказивати сведоцима, кореспонденцијом).

У погледу тога питања о употреби доказних средстава за доказивање релевантнога односа, и у погледу једног другог питања, које ће допније бити поменуто, веома је занимљива наша судска пракса. Зато ћемо прво навести пет случајева, који ће нам послужити као основ за расправу тих питања, да би потом изнели о њима и своје мишљење.

а) Решење Београд, Трговачког Суда од 9. октобра 1924 год. Бр. 32678. „По § 173. гсп. парничар треба да поднесе доказе за своје тражење, иначе оно, у колико од про-

¹⁾ Несторовић 39 стр.

²⁾ Несторовић 39 и 50 стр.

³⁾ Који су то односи навели смо у од II. под I

тивне стране буде оспорено, неће се при решавању сматрати за доказано. У овоме спору тужилац тражи полагање рачуна на основу уговора о ортаклуку, међутим не подноси уговор о ортаклуку, а тужени не признаје постојање тога уговора. Главној заклетви, коју тужилац нуди за доказ постојања ортаклука, нема места у овоме спору, јер се у једној парници једном пресудом не може расправљати и спор о постојању ортаклука и спор о полагању рачуна, већ се спорно питање о постојању ортаклука има да расправи пресудом у засебној парници, па да се на основу пресуде расправља питање о полагању рачуна. Па кад тужилац не подноси никакав доказ о постојању ортаклука, па ни судску пресуду, којом би доказивао постојање уговора о ортаклуку, онда тужилац није доказао обавезу туженога за полагање рачуна“.

По жалби тужилачке стране Касацион Суд је својом одлуком од 2. априла 1925. год. Бр. 2355. поништио то решење дајући зато ове разлоге; „погрешан је разлог суда да се у овом спору за полагање рачуна на основу уговора о ортаклуку за почесне шпекулације не може главном заклетвом доказивати постојање тога ортаклука, У § 48. трг. зак. поред осталог наводи се да се ортаклук за почесне шпекулације може и сведоцима доказивати. Па кад се овакав уговор може сведоцима доказивати, онда аналого може, тим пре, и главном заклетвом. Јер ово нити је противно прописима §§ 261. и 281. гсп., нити се то може закључити: Да је главна заклетва у рачунској парници као доказ о постојању ортаклука за почесне шпекулације допуштена има се узети у толико пре, што одредбама зако-

ника о грађ. суд. пост. ни приликом извиђања парница због рачуна (§ 352.) ни приликом расправе питања о надлежности суда (49) није искључено ни једно доказно средство предвиђено у § 182.. па, дакле ни заклетва.“

Беог. Трг. Суд поступајући по овим примедбама, решењем од 26. јуна 1925. год. бр. 26.937. досудио је тужиоцу заклетву на поменућу околност, с тим: да ако се закуне — тужен буде дужан положити рачун; у противном да се има одбити од тражења.“

б) (случај аналог првومه). С. је тужио Б. и тражио полагање рачуна. За доказ да је између њих постојао однос, из кога та дужност проистиче, С. је понудио Б. — у главну заклетву коју је овај примио. Па ипак Београд. Трг. Суд је нашао да нема места полагању заклетве давши у своме решењу од 10. маја 1922. год. Бр. 4489. ове разлоге: „по тач. 1. § 351. парница због рачуна бива онда, кад је ко дужан да положи рачун па неће то да учини, а по § 178. гсп. парничар треба да докаже чињенице, на којима заснива своје тражење. Иначе се оне, у колико од противне буду оспорене, неће при решавању спора сматрати за доказане. Па кад тужена страна у основи не признаје право тужиоцу да тражи полагање рачуна, онда је тужилац — према горњим законским прописима, дужан да докаже да је тужени Б. дужан да му положи рачун. Међутим он то ничим није доказао. Према томе нема места главној заклетви, коју је тужилац понудио туженоме, и тужена страна примила, за доказ да је између тужиоца и туженог Б. постојао, односно није постојао уговорни однос, како се тужбом представља.“

(Наставиће се.)

СУДСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

Штету учињену хајдучијом и разбојништвом накнађује она општина у чијем се атару налази место на коме је дело учињено, без обзира које је врсте пут или друм, ако је на путу или друму учињено кривично дело.

Начелна одлука Касационог Суда

од 5. Децембра 1925 г. Бр. 10389

Господин министар Правде актом својим од 17. новембра 1925. год. Бр. 66962. пред-

ставио је Касационом Суду, да му је Приштински Првостеп. Суд доставио следеће:

„Чл. 1. зак. о накнади штете учињене злонамер. паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари предвиђено је да „сваку штету учињену злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем необезбеђених ствари, као и крађом и т. д. у атару сеоске општине и на пољском имању варошких општина, дужна је оштећеном, на његов захтев, да накнади она општина у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

атару које је кажњиво дело учињено и т. д., а чл. 13. зак. о јавној безбедности предвиђено је пак: „штета учињена грађанима и правним телима хајдучијом и разбојништвом накнађује се по закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и т. д.“

Како се у чл. 1. зак. о накнади штете и т. д., предвиђају разна места на којима је учињена штета паљевином или поништајем ствари као и крађом, док се у закону о јавној безбедности ништа прецизније не одређује до само, да се штета надокнађује по закону о накнади штете и т. д., то Приштински Првостепени Суд моли Господина Министра да изволи ово питање изнети пред општу седницу Касац. Суда да она на основу §. 16. зак. о своме устројству да објашњење: да ли ће се штета учињена по чл. 13. зак. о јавној безбедности надокнађивати ако је учињена само на местима означеним у чл. 1. зак. о накнади штете и т. д. и како ће се рачунати државни друмови кад се они налазе у атару сеоске општине и пољском имању ворошких општина а кад је на њима разбојништво извршено, с обзиром на то што су они јавна места, а међутим у чл. 1. зак. о накнади штете и т. д. штета се накнађује само за неозбеђење ствари у атару сеоских општина и пољском имању варошких општина“.

Достављајући ово Господин Министар Правде молио је Касац. Суда да по овоме питању донесе своју начелну одлуку.

Касац. Суд, у својој Општој Седници, проучио је истакнуто питање, па је, на основу тач. 1. § 16. зак. о своме устројству, нашао:

У низу квалификованих простих крађа из § 222. казн. зак., законодавац је обратио нарочиту пажњу на ону врсту крађа ствари које, и по својој природи и по месту свога налажења, не могу имати директног надзора сопственика, нити нарочитог чувара, већ су, необезбеђене, остављене уздању у јавну безбедност. То су ствари, које се у пољу држе. Та нарочита врста квалификоване просте крађе је она из § 222. т. з. казн. законика.

Пажња, коју је законодавац покљонио тој врсти квалификоване просте крађе из § 222. т. з. казн. зак., изражена је у нарочитом закону, закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и немарним противзаконим поништајем ствари од 20. марта 1892. г., изменама и допунама од 1903. године.

Тај закон је санкција уздања у јавну сигурност. Она је учињена тек изменама и до-

пунама 1903. године, којом је приликом унето простирање тога закона и на накнаду штете учињене *крађом*, јер у времену свога постанка, 1892. год., тај се закон односи само на штете учињене злонамерном паљевином и намерним поништајем ствари.

Принципи на којима су заснована наређења тога закона изложени су у чл. 1. и 21. поменутог закона о накнади штете.

Ти су принципи или по *објекту* штете, или по *месту* налажења тих објеката у моменту противправног напада, или, најзад, по *чиниоцу* у односу према делу.

По *објекту* штете учињене и паљевином и поништајем и крађом ваља да су предмети немогући за обезбеђење од противног напада, т. ј. да су предмети који су поверени уздању у јавну сигурност без могућег директног надзора сопственика и без чувара, иначе су дела из §§ 295.—299. и §§ 289.—294. казн. зак., само што су код штете крађом учињене још и лимитативно побројани предмети таквих крађа.

По *месту* налажења, пак, објеката у моменту противправног напада ма које врсте, паљевином, поништајем или крађом, ваља да су ти предмети на неком извесном месту, у атару какве сеоске општине, или, на пољском имању варошких општина.

По *чиниоцу* дела, пак, ако је он познат, ухваћен и осуђен, накнада се има учинити, у првом реду, од *чиниоца*, ако је по свом имовном стању може учинити; иначе од општине *из које је учинилац*; а ако учинилац буде ослобођен, онда од општине *у којој је дело учињено*.

Ови принципи решили су цео комплекс питања о накнади штете учињене поменутих врстама злочинства, паљевином, поништајем и квалификованом простом крађом из § 222. тач. 3. казн. законика.

Закон о јавној безбедности од 31. јануара 1905. год. у своме чл. 13., између осталог истакао је и начелно, да се „штета, учињена грађанима и правним телима хајдучијом и разбојништвом, накнађује по закону о накнади штете, учињене злонамерном паљевином и намерним уништајем ствари, од 20. марта 1892. год. и овога допуни од 22. децембра 1903. године“.

Апсолутно се не види, да је тај принцип, који је истакао закон о јавној безбедности у несагласности са чл. 1. зак. о накнади штете, коју акцептира Првостепени Приштински Суд.

Закон о јавној безбедности, насупрот закону о накнади штете, не означава лимита-

тивно (арг. код паљевине и поништаја: „необезбеђене старари“; код крађе: побројане ствари) објекте, који су под нарочитом заштитом закона; напротив закон о јавној безбедности ставља под нарочиту заштиту закона целокупну привреду људску, и не само у имању већ и у личностима (в. израз „штета“, која у правном језику значи штету из §§ 800, 819, 820, 821. и 822. грађ. законика).

Према томе, од она три принципа истакнута у чл. 1. и 21. зак. о накнади штете, закон о јавној безбедности проширио је онај принцип *по објект* штете с ограниченим бројем објеката и попео до целокупне привреде, имања и личности.

Остали принципи из закона о накнади штете остали су непромењени.

Према свему овоме, дакле, кад је реч о накнади штете, учињене хајдучијом или разбојништвом, чл. 1. закона о накнади штете ваља разумети у делу, који говори о објектима противправног напада, да није реч о објектима, лимитативно означеним које разуме чл. 13. зак. о јавној безбедности, штету из Грађанског Законика (§§ 800, 819, 820, 821 и 822).

Тако у том свом првом делу допуњен чл. 1. зак. о накнади штете чланом 13. зак. о јавној безбедности даје потпуно јасан смисао даљег разумевања чл. 1. зак. о накнади штете кад има да се примени на накнаду штете причињене хајдучијом или разбојништвом.

Све остало у чл. 1. закона о накнади штете остаје непромењено и има се безусловно примењивати.

И, тако, у случају хајдучије или разбојништва накнаду штете има да учини: она општина у чијем је атару кажњиво дело учињено, ако се кривац не ухвати; ако се кривац ухвати, па се накнадно од њега не може да изврши, онда накнаду плаћа општина из које је кривац; ако је више кривица из разних општина, онда солидарно све општине из којих је поједини кривац. Пuteви и друмови, без обзира како су категорисани, налазе се увек у атару извесне општине.

Све остало што се тиче процедуре изналажења штете, суђења и извршења, изражено у чл. 3. 25. зак. о накнади штете важи и за штету хајдучијом и разбојништвом.

На основу изложенога Општа Седница Касац. Суда одлучује: Да штету проузроковану пом. кривичним делима, накнађује она општина у чијем се атару налази место на коме је дело учињено без обзира које је

врсте пут или друм, ако је на путу или друму учињено кривично дело.

Ова је одлука обавезна за Општу Седницу и Одељења Касац. Суда у Београду.

Др. Ј. Ј.

Код случајева државних дажбина плаћених sine causa нема застарелости за повраћај и има се применити § 902. грађ. зак., а нема места примени рокова застарелости предвиђених специјалним законима. (Одлука Државног Савета од 30. августа 1924. бр. 8902).

Г. Министар Финансија решењем својим одбио је Т. К., индустријалца, од тражења повраћаја царина плаћених противно закону о његовој повластици са разлога, што је повраћај тражен после рока од 6 месеци, одређеног у чл. 56. цар. зак. и што уз тражење повраћаја није приложио и своју повластицу.

Државни Савет у III. одељењу поништио је пом. решење и то ништење образложио је овако:

„Тужилац је одбијен од тражења због тога, што приликом царинења није, у см. чл. 34. цар. зак., приложио своју повластицу уз декларацију и што се за повраћај царинских дажбина обратио после рока од шест месеци, одређеног у чл. 56. цар. закона.

Међутим, навод да уз декларацију није поднесена повластица сходно чл. 34. цар. зак. неуместан је, јер тужилац није ни био дужан да је подноси, пошто је она закон, који је обнародован у Српским Новинама Бр. 15. од 5. марта 1910. год. и као такав обавезан за грађане и за власт. Чл. 34. цар. зак. односи се само на исправе којима се условљава царинење и подизање робе, а не и на законе које свака власт мора да зна.

Исто је тако неумесно и позивање у овом решењу на чл. 56. цар. зак., јер се рок одређен у овоме пропису односи само на повраћај погрешно и неумесно наплаћених дажбина при увозу, пошто се у закону каже: „на захтев увозника“, а не и на повраћај ових дажбина при извозу. *И према томе, пошто у царинском закону, као специјалном, рок за повраћај дажбина наплаћених при извозу није предвиђен, то се морају применити на овај случај општи прописи из грађ. закона о повраћају дажбина наплаћених без основа (§ 902.) и о застарелости.*

Према томе јасно је, да је министрово решење противно закону.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Региструјемо ову одлуку Држ. Савета, чија је мотивација потпуно саобразна нашим позитивним законима.

Љуб. В. Стефановић,
а в о к и т.

**Начелна одлука опште седнице Каса-
ционог Суда бр. 10.024 од 5. децембра 1925.
год. о надлежности појединачног судије.**

Господин Министар Правде, актом својим од 6. новембра 1925. г., Бр. 71334. представио је Касационом Суду: да му је Прокупачки Првостепени Суд доставио да је, по тражењу Држав. Ликвидационе Банке да се по кратком поступку менични дужници ове Банке осуде на плаћање својих обавеза у суми до 3000 динара — дежурни Судија у улози појединачног судије пом. Суда, доносећи решења по кратком поступку, по овом тражењу, стао на гледиште да приликом суђења није потребно суделовање и двојице судија из грађ. реда, већ да је донео решење сам, сматрајући да се чл. 38. Уредбе о убрзању рада односи само на појединачне судије трговачког суда; а да је Скопљански Апелациони Суд стао на гледиште да појединачни судија првостеп. суда није надлежан за доношење решења по кратком поступку у суми до 3000 динара по меничним потраживањима, већ да је за доношење истих, према чл. 38. поменутој Уредби, као трговачког посла, требао донети решење и са двојицом судија из грађ. реда; међутим, да је доцније исти Апелациони Суд одобрио решење појединачног судије пом. суда, донето по кратком поступку по истом тражењу Ликвидац. Банке по меничном потраживању, не тражећи при том да и поред појединачног судије учествују и судије из грађ. реда, па је молио Господин Министар да Касациони Суд, у смислу чл. 63. Уредбе о убрзању рада, у Својој Општој Седници донесе своју Начелну Одлуку о томе: да ли је појединачни судија при првостепеним судовима надлежан да сам доноси решења по кратком поступку по меничним потраживањима до 3000 динара и без суделовања судија грађанског реда или не?

Касациони Суд, на основу тач. 1. § 16. Закона у своме Устројству и чл. 63. Уредбе о убрзању рада, проучио је истакнуто питање, па је нашао:

Раније две Начелне Одлуке Опште Седнице Касац. Суда од 26. децембра 1921. г., Бр. 11656, и од 29. априла 1922. г., Бр. 3203, расправиле су, поред осталог и питање о надлежности виших судова за расматрање

спорова чија вредност не прелази 3000 динара и том приликом додирнуле и питање о споровима, које су расправили појединачни судија првостепених судова, односно један судија трговачког суда уз учешће двојице судија из грађ. реда.

Остајући и даље при овим одлукама и у њима изнетим разлозима, Општа Седница Касац. Суда, а поводом горе истакнутог питања од стране Господина Министра Правде, сматра да спорове по меничним потраживањима до 3000 дин., има да расматра и суди при првостепеним судовима сам судија појединач.

Разлог за овакву своју одлуку, поред оних изложених у напред поменутих Начелним Одлукама Опште Седнице, Касациони Суд налази још и у томе факту, што се члан 38. Уредбе о убрзању рада не односи и на остале првостепене судове, већ само на трговачки суд у Београду, према коме пропису „у предметима чија вредност не прелази 3000 динара, као и у кратком суђењу по писменим исправама без обзира на вредност потраживања“ у трговачком суду поред председника или једног сталног члана, још двојица од изабраних чланова тргов. суда, — суде онако као и судија појединач код осталих првостеп. судова. Према томе, смисао је овог чл. 38. тај, да се суђење овог изузетног, мањег колегијума трговачког суда, у коме је само један државни судија, по предметима до 3000 дин. сматра као и судија појединач код осталих првостеп. судова, и онда да те предмете, по употребљеном правном средству, расматра и суди у другом и последњем степену надлежан Апелациони Суд.

Што се тиче дежурног судије, о коме је реч у тач. 9. § 511. грађ. пост., треба разликовати две ствари: т. ј. да ли се он појављује у својству појединачног судије, или врши функцију судског колегијума с обзиром на вредност дотичног спора — допуна § 511. Грађ. Суд. Пост. од 12. јула 1922. год., („Служб. Нов“ од 14. јула 1922. г.) У првом случају он има да решава сам спорове по меничним потраживањима до 3000 динаре, јер је ова пом. тач. 9. § 511. Грађ. Суд. Пост., за овакве спорове измењена чл. 18. Уредбе о убрзању рада, као законом доцнијим: а у другом случају кад је вредност већа од 3000 дин. још уз суделовање двојице судија из грађ. реда.

На основу изложеног Општа Седница Касац. Суда одлучује:

Да је појединачни судија при првостепеним судовима, односно дежурни судија кад се појављује у својству појединачног судије, надлежан да сам доноси решење по кратком поступку по меничним подражжи-

вањима до 3000 дин., дакле без суделовања судија грађанског реда.

Ова је одлука обавезна за све судове.

Љ. В. С.

ИЗ НАШЕГ ПРАВОСУЂА

Једна корисна новина у раду Касационог Суда.

Ми смо од подужег времена у „Браничу“ и „Архиву“ објављивали и критички пропраћали многе Одлуке Опште Седнице Касационог Суда, које су контрадикторно расправљале поједина *истовешна* правна питања. У интересу доброга гласа нашег правосуђа, ми смо том приликом и стално инсистирали, да треба, по тим питањима, Општа Седница Касац. Суда, у смислу тач. 1. § 16. Зак. о устројству Касац. Суда, одмах да донесе начелне одлуке, које су, као што је познато обавезне за све судове, пошто оне имају силу закона.

Како је, у последње време, веома учестало доношење таквих неједнаких и контрадикторних Одлука и у појединим Одељењима Касац. Суда, то је се најзад морало приступити доношењу ових *начелних* одлука Опште Седнице Касац. Суда да би се једном спречило ово зло, које се после рата било скоро одомаћило у нашем правосуђу, разуме се на огромну штету како појединаца тако и самога Судства.

Захваљујући како иницијативи садањег Господина Министра Пр. вде, тако и *новог* Председника Касационог Суда, Касациони Суд је у својој Општој Седници, за кратко време, донео већ неколико таквих *Начелних*, обавезних одлука, од којих су већ неке публиковане, а остале ће се у најкраћем времену објавити у „Службеним Новинама“, а и у стручним часописима „Браничу и „Архиву.“

Др. Ј. Ј.

Састав Одељења Државног Савета и подела рада по одељењима у 1926. год.

1. ОДЕЉЕЊЕ

Састав Одељења:

Председник г. др. Михаило Полићевић; чланови: г. г. Др. Рудолф Сарделић, Др. Радоје Јовановић, Лазар Јанкуловић и Др. Максим Рошић. — Заменици чланови Савета: г. г. Др. Јован Богданов и Др. Стеван Сагадин.

Писари: г. г. Бранислав Тодоровић, Божидар Вукашиновић и Љубомир Марковић.

Делокруг рада:

Административне спорове и остале предмете Мин. Финансија, који нису додељени VI. Одељењу, предмете по закону о непосредном порезу; пресуде Управног Суда у Дубровнику.

II. ОДЕЉЕЊЕ

Састав Одељења:

Председник г. Др. Тугомир Алауповић; чланови: г. г. Илија Ђукановић, Др. Никола Турђевић, Др. Стеван Сагадин и Михаило Радивојевић. — Заменици — чланови Савета: г. г. Др. Сава Вукановић и Андра Петровић.

Секретари; г. г. Албин Грбавчић и Миливоје Љујић.

Писар г. г. Љубомир Максимовић.

Делокруг рада:

Предмете Мин. Аграрне Реформе, Изједначења Закона, Вера, Трговине и Индустрије, Народног Здравља, Пољопривреде и Вода, Соц. Политике и Просвете.

III. ОДЕЉЕЊЕ.

Састав Одељења:

Председник г. Пера Петровић; чланови: г. г. Михаило Церовић, Др. Доминко Маци, Иван Шкарија и Светислав Пауновић. — Заменици чланови Савета: г. г. Мих. Радивојевић и Тодор Стошић.

Секретар г. Божидар Протић.

Писари; г. г. Милош Прокопијевић и Александар Атанацковић.

Делокруг рада:

Предмете Председ. Мин. Савета, Мин. Спољних и Унутр. Послова, све самоуправне ствари по закону и општинама, по закону о уређењу округа и срезова, закону о обласним самоуправама, закону о општинским, среским и окружним буџетима,

дисциплинске кривице; пресуде Управ. Суда у Сарајеву и сукобе о надлежности.

IV. ОДЕЉЕЊЕ

Састав Одељења:

Председник г. Велислав Вуловић; чланови: г. г. Димитрије Поповић, Живојин Аранђеловић, Андра Петровић и Тодор Стошић. — Заменици — чланови Савета: г. г. Ибрахим Дефтердаревић и Петар Благојевић.

Секретар г. Ђура Поповић.

Писар г. Богдан Мајсторвић.

Делокруг рада:

Предмете Мин. Вој. и Морнарице, Правде, Шума и Руда, по закону о пороти, пресуде Упр. Судова у Београду и Скопљу.

V. ОДЕЉЕЊЕ

Састав Одељења:

Председник г. Милосав Раичевић; чланови Ибрахим Дефтердаревић, Др. Мита Мушички, Петар Благојевић и Живојин Бабић. — Заменици — чланови Савета г. г. Живојин Аранђеловић и Др. Радоје Јовановић.

Секретари: г. г. Петар Манојловић и Винко Влатковић.

Писар г. Александар Давинић.

Делокруг рада:

Предмете Мин. Саобраћаја, Грађевина, Пошта и Телеграфа, пресуде Упр. Судова у Загребу и Цељу.

VI. ОДЕЉЕЊЕ

Састав Одељења:

Председник г. Др. Алекса Станишић; чланови: г. г. Др. Сава Вукановић, Др. Јо-

ван Богданов, Јанко Спасојевић и Стеван Нешић. — Заменици — чланови Савета: г. г. Дим. Поповић и Др. Рудолф Сарделић.

Секретари: г. г. Др. Данило Данић и Петар Давидовић.

Делокруг рада:

Царинске и трошаринске предмете, предмете по закону о таксама, монополске кривице, предмете по девизама и валутама.

Састав Одељења Касационог Суда и подела рада по Одељењима у 1926. год.

I. ОДЕЉЕЊЕ.

Председник Др. Душан М. Суботић.

Судије: Драг. Солдатовић, Вој. Т. Цинцар Јанковић, Никола Трпезић, Божидар Катанић.

II. ОДЕЉЕЊЕ

Председав. Судија, Мил. Д. Поповић, Судије: Лазар Урошевић, Никола Ристић, С. М. Шапчанин, М. Струнцалић.

III. ОДЕЉЕЊЕ.

Председав. Судија А. Продановић.

Судије: Јов. М. Јовановић, Вел. Ристић, Д. И. Богдановић, Мих. Д. Јовановић.

IV. ОДЕЉЕЊЕ.

Председав. Судија, Алекса. Анђелковић

Судије: Драг. Милићевић, М. С. Нешковић, М. Стевановић, С. Ковачевић.

Надлежност рада: I. и II. одељење расправљаће кривичне предмете, а III. и IV. одељење грађанске спорове. Али по изузетку и према указаној потреби може председник од ове поделе и одступити.

Б Е Л Е Ш К Е

Интимна вечера у част г. г. министара и народних посланика.

Управа Удружења Јавних Правозаступника и Управа Клуба Београдских Адвоката приредиле су у просторијама Клуба 11. ов. мес. вечеру у част својих другова у Краљевској Влади и Народној Скупштини. На вечери је било 50 званица: министара, народних посланика и адвоката Од чланова владе били су присутни: министар правде г.

Марко Ђуричић, министар унутрашњих дела г. Божа Максимовић, министар за социјалну политику г. Милан Симоновић, министар пољопривреде и вода г. Др. Васа Јовановић, министар пошта и телеграфа г. Др. Бењамин Шуперина и министир шума и рудника г. Др. Никола Никић, а сем њих и државни подсекретари г. г. Др. Кујунџић и Б. Миловановић. Од стране Управе Удружења госте је поздравио председник г.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Обрад Благојевић, а од стране клуба г. А. Павловић. Министар правде г. Ђуричић у једном мисленом и за адвокатски ред значајном говору, између осталог, изјавио је, да је пројекат новог закона о адвокатима готов и да ће бити упућен на решење законодавном одбору Народне Скупштине још у току фебруара о. г. Додао је, да ће се он сав заложити за што скорије доношење новог закона о адвокатима, како би се скинуло са дневног реда адвокатско питање и да сматра за част, да своје име веже за тај закон, овлашћујући Удружење да његову изјаву може и објавити. После дуготрајног аплауза г. Ђуричићу, министар пол-опри-вреде и вода г. Др. Јовановић, наглашавајући да се на свој садашњи положај подсетио само његовом титулом исписаном на карти, која је била пред њим на столу и да

крај све своје положајне одговорности још увек осећа и мисли као адвокат, у једном врло лепом говору истакао је важност адвокатског позива, узвишеност улоге браниоца и правозаступника и моћан утицај адвоката у свима државама, па је и он изјавио да ће се са својим друговима свим силама заузети за спровођење адвокатског закона. Пала је у очи спонтаност ових изјава, на које нису могли утицати говори представника Удружења и Клуба, што несумњиво указује и тврду решеност Краљевске Владе да се закон о адвокатима спроведе једновремено са осталим законима, којима се има да изведе унификација судског законодавства. Гости су провели вече у најпријатнијем расположењу и остали су дубоко у ноћ, поневши са овог интимног састанка најлепше утиске.

Љ. В. С.

РАЗНО

Прослава жена адвоката

Француске жене — адвокати прославили су 1. децембра пр. г. 25-годишњицу од како је закон отворио адвокатску професију њиховим амбицијама и таленту, датум који у историји феминизма вреди да буде забележен. Међу слободним професијама жене су ушле најпре у медицину, чије је изучавање било одобрено женама у Француској по захтеву царице Евгеније. Правни факултет им је био отворен пре 30 година, а адвокатски ред пре 25 година. У то време жене су већ биле ушле у адвокатски ред у Швајцарској, Финској, Шведској, Норвешкој, Мексици, Чили, Јапану, Новој Зеландији и Америци, где је био око 100 жена адвоката.

Прва жена адвокат у Америци била је пореклом Францускиња, Фебеа Кузен, кћи једне породице која је крајем 17. столећа емигрирала у Луизијану. Свршивши с одличним успехом Универзитет у Св. Лују, она је ступила у адвокатски биро те вароши

1871. год, где је пледирала с великим успехом читавих 20 година. Умрла је почетком 1914. г. Истакла се нарочито у борби против противника алкохолних пића у Америци.

Прва жена — адвокат у Паризу била је г-ца Шовен, која на жалост није наставила адвокатску каријеру, него је отишла у један девојачки лицеј те је предавала правне науке. Год. 1907. у Француској је било свега пет жена — адвоката, од којих ни једна није пледирала. Данас Француска има повећи број жена — адвоката, али се ни једна до сада није истакла.

Енглеска је при последњем попису имала 250 примирителних судија — жена, међу којима и г-ђа Брамвел Бут жена генерала Војске Спаса, која је примирителни судија у једном срезу у околини Лондона.

У Италији има доста жена — нотара.

У Америци су жене државни тужиоци. Помоћник врховног државног тужиоца у Њујорку је жена, г-ђа Мери Квекеабос.

Жив. К. Живковић